

Здравко Ненов

БЪЗЛЪО

Издателство „ВЕРЕН“

Здравко Ненов

БЪЗЛЪО

Здравко Ненов

БЪЗЛЪО

Издателство „Верен“

© 2011, Здравко Ненов

© корица Нина Иванова-Донковска

предпечат и печат: „Верен“ ЕООД

Издателство „Верен“

пл. „Славейков“ 1

1000 София

тел. 02-9816241

www.veren.bg

ISBN 978-954-8225-88-5

на Краси, Начо, Верен и Лиляна

Съдържание

Имаш крава – пиеш мляко

Нямаш крава – гледаш.	11
Добре ли е да се мисли.	15
Фаталната алпиниада	25
Търсенето	31
Добър християнин, добър комунист.	47
Да бягам или да не бягам?	53
Бягай!	67
Първи клас	83
Дотам и обратно	97
Спокоен живот	107
Бъзльо и смелчага	123
Краси	127

Има много страхливи хора, които бягат. Бягат от тъмното, бягат от властта, бягат от отговорност, бягат от жените си... Искам да ви разкажа историята на моето бягство.

През 1982 г. избягах от България. Срещал съм най-различни емигранти и съм чувал много впечатляващи истории, подобни на екшън, човешки съдби, превърнали се в трагедия.

Бях на 37 години, когато избягах. Две години преди това бях най-върлият противник на бягството. Толкова обичах България с нейната природа, с нейния народ, че казвах: „Аз никога няма да избягам от България!“ Но нещата се променят.

Моето бягство беше предизвикано от една радикална промяна в живота ми – нещо, което промени целия ми мироглед и начин на мислене. Тази промяна в различните си фази доведе до много интересни истории. Ще ви разкажа накратко тези събития, които показват еволюцията на отношенията ми с Комунистическата партия, с теорията на Дарвин, с приятелите ми. И търсенето от моя страна на нещо повече, на една личност, която впоследствие опознах.

Книгата разказва за едно пътешествие из целия свят. То започна от Мальовица, мина през бивша Югославия, Австрия, Австралия, пак Австрия и накрая завърши на площад „Славейков“ 1 в София.

Едно от най-важните неща в живота на човека са другите личности около него. Многообразието на човешкия характер, дълбините на човешката душа, целият микрокосмос от мисли, представи, въображения, желания – това е един вид произведение на Божието изкуство, което за мен е далеч по-вълнуващо от произведенията на човешките изкуства. Процесът на опознаване на личността е свързан с разкрития, които ни обогатяват и понякога ни карат да променим някои неща в нашата собствена личност. Затова искам и да ви разкажа тази история.

Имаш крава – пиеш мляко. Нямаш крава – гледаш.

Сега всички наричат периода от 1945 до 1989 г. „период на комунизъм“ в България. Но самите комунисти тогава го наричаха „социализъм“. Комунизма щяхме тепърва да го градим. Аз преживях този период като млад човек. В известен смисъл наистина всичко беше много „социално“. Можеше да си откраднеш всичко, което пожелаеш – имам предвид от държавата и от обществената собственост – и дори някой да разбере, считаха те по-скоро за герой, а не за престъпник. Нали държавата си беше наша – „Народна Република“. Значи можехме да си взимаме от нея каквото ни потрябва.

Имаше например един период, когато нямаше бензин – отпускаха по 20 литра на месец, с купони. Тогава работех в един софийски институт. Той имаше голям двор, в който се пилеха варели, желяза, всевъзможни други неща. Изведнъж от някоя от стаите се разнасяше вик: „Крава, крава!“ Всеки уважаващ себе си служител на социализма имаше някъде около бюрото си скрита двадесетлитрова туба или даже две. Всички грабваха тубите и хукваха на дво-

ра при „кравата“. Това обикновено беше някой ЗИЛ от строящия се наблизо Студентски град. Шофьорът вадеше специално приспособен за целта маркуч с помпа и започваше доенето на „кравата“. Но системата на надлъгването беше такава, че дори към самата крава нямаше жал. Тубите бяха предварително надути с пара под налягане, потопени в гореща вода, така че събираха не 20, а към 30 литра. Резервоарът свършваше учудващо бързо и бедният шофьор изпадаше в паника, че явно са го заредили с по-малко бензин. Така надлъгването вървеше по веригата в цялото общество.

Във въпросния институт аз достигнах до една позиция, в която трябваше да правя петгодишните планове. С правенето на планове нямаше проблеми. Известни трудности се появяваха при отчитането им на всяка половин година. Но и с това се справяхме. Щом се видеше, че петилетният план няма да се изпълни, хващяхме гумата и коригирахме сияйната перспектива за строежа на комунизма.

Като инженери имахме и разни други източници на доходи, не се оставяхме на осемдесетте лева държавна заплата. Има ли „часпром“, имаш пари. Аз имах семейство с три деца и трябваше да ги изхранвам. Освен това трябва-

ше да поддържам една Шкода и една пералня и да има достатъчно пари за забавления. Общо взето, като другите талантиви инженери се справях с тази задача. Разбира се, само парите не бяха достатъчни. При социализма основният източник на блага бяха връзките с определени, ключови личности. За да мога да си купя добро месо, флиртувах с една продавачка, като редовно ѝ се оплаквах колко е зла тъща ми. По същия начин от барчето на съседния институт се снабдявах с бира, когато никъде по магазините нямаше.

С две думи, моралното състояние на обществото доста се различаваше от така наречения „комунистически идеал“. Пред повечето лекарски кабинети висеше една голяма табела с „Десетте морални принципа на строителя на комунизма“. Това бяха перифразирани десетте Божии заповеди, само че Бог беше заменен с комунизма. Реалният живот обаче нямаше нищо общо с тях.

Що се отнася до междучовешките отношения, тогавашното „социалистическо“ общество беше разделено на малки затворени общества. В някои от тях се общуваше доста свободно – царяха такива нрави, които биха могли да съперничат на най-разпуснатите нощни клубове.

Редовно се организираха „купони“ – само че тогава това означаваше нещо съвсем различно. Женската половина на събралото се малко общество пускаше една определена част от бельото си в едно кошче и после от него се теглеше „купонът“ – така той се падаше на някого. Но не искам да ви шокирам с подобни разкази, просто аз се шокирам, когато чувам днес тази дума да се използва така нашироко – дори за „детски купон“.

За времето от 18 до 35-годишна възраст станал специалист по живеене в затворени общества. Животът за пред обществото и държавата беше едно, животът с приятелите – съвсем друго. Достигнах около 100 или 150 приятели в различни общества, затворени под една или друга форма. Що се отнася до морала, нашето тогавашно българско общество ми харесваше много – според тогавашните ми морални норми и принципи на живот като строител на социализма. В материално отношение всичко беше позволено, стига само да не вземеш нещо, което някой по-голям от теб вече си е присвоил. Държавата беше един безкраен източник на блага.

Добре ли е да се мисли

В началото на гимназиалните си години аз все още живеех с насаденото от родителите ми убеждение, че живея в най-прекрасната страна на света, с най-прекрасния социалистически строй. Е, имаше една по-прекрасна – великият Съветски съюз. С времето това убеждение се пропука. Не че някой ми е говорил против комунизма, но фалшът и абсурдът на системата бяха твърде очевидни. Всички трябваше задължително да вярват само в една идея. Комунистическата партия беше „Партията“ – друга просто нямаше. Тя беше винаги добра и права, за никакви нейни грешки не можеше и дума да става. А хората, които говореха нещо против, имаха много сериозни проблеми. Социалистическата икономика беше най-проспериращата, но банани по магазините нямаше. Понякога „пускаха“ и тогава ставаха километрични опашки. Така беше и с всякакви други стоки – за снабдяването с бира вече ви разказах. Човек не можеше да реши къде да си прекара почивката. Ако работиш в химическата промишленост, можеш да отидеш единствено във ведомствената почивна станция на химическата промишленост. Точка. Да пътуваш в чужбина беше абсурд. Да се

преместиш да живееш в друг град беше абсурд. На абитуриентския ни бал арестуваха един мой много близък приятел, защото изпя на сцената „Come on, let's twist again“. И ни забраниха да танцуваме туист. Това са само някои дребни примери. Добрият социалистически гражданин трябваше да бъде пионка, която не може да решава нищо сама за себе си.

В някакъв момент, който дори не си спомням, станах член на Партията, защото така трябваше. Това беше задължително, ако човек искаше да е успешен в обществото. Като студент вече разглеждах комунизма като неизбежно зло, от което човек не може да се отърве, и срещу което не може да се бори. Това беше една обективна даденост, с която трябваше да се съобразяваш и да я търпиш. Така постъпваха стотици хиляди младежи на моята възраст. Истинският живот се развиваше във вече споменатите затворени общества. Един вид съпротива срещу системата беше измислянето и разказването на политически вицове. Това можеше да бъде доста опасно, затова и „наградата“ за най-добър виц се наричаше „Златната решетка“. Един мой приятел пренощува в Държавна сигурност заради един такъв виц. Не изглеждаше особено свеж, когато се върна на работа след два дни.

Но добре приспособилият се към социалистическото общество човек по принцип нямаше от какво да се страхува. Аз се постарах да стана такъв. Имах стабилни родители, стабилно минало, бях член на Партията, имах отлични перспективи за растеж – както като партиен функционер, така и като специалист в машиностроенето. По едно време водех и кръжоци по диалектически материализъм. Може би някои от читателите вече няма да знаят какво значи това. Общо взето е нещо като агнешка дробчорба – вътре има всичко, а целта е да се покаже, че съществува само материалното и „народът“ трябва да владее над останалата част от обществото. Питам се коя ли е тази „останала част от обществото“. Не беше много ясно, но във всеки случай беше добре човек да е част от „народа“, който владее. Доколкото можехме, владеехме над това, което ни беше достъпно, за да имаме пари и други приятни неща. Колкото по-нагоре се издигаше човек, толкова по-свободен и безопасен ставаше животът. „Добрият комунист“ можеше да си позволи безнаказано доста неща – дори да разказва вицове от серията „Златната решетка“.

Когато вече се бях издигнал, имах собствен кабинет и секретарка, се случи да допусна една

сериозна грешка. В коридора висяха портретите на всички членове на ЦК на БКП. Един от тях току-що беше сменен, а аз не бях сменил портрета навреме. Не щеш ли, посети ме братът на новоизпечения член на ЦК. Разбира се, от пръв поглед видя пропуска и остро отбеляза: „Тук трябва да сложиш друг портрет!“ Още на следващия ден беше изпратен човек от районния комитет на Партията да смени портрета. Грешката беше поправена и други последствия нямаше. Вече бях влязъл в тесния кръг от „свои хора“, на които им беше позволено почти всичко. Бях толкова безстрашен, че веднъж дори предложих на един голям партийен функционер да пробия всичките томовете на другаря Тодор Живков, които стояха на библиотеката му, и да ги стегна с една шпилка (дълго желязо с резба), за да не се разместват. След известно време бях извикан и предупреден друг път да не си и помислям за подобни шеги, понеже това може да ми струва много. Но аз не се страхувах, понеже бях техен човек. Животът изглеждаше ясен и предсказуем. Съобразявахме се със системата и се бяхме научили да я използваме, за да живеем добре.

Но с времето този начин на живеене – не бих казал на мислене – започна да ми става недоста-

тъчен. Ходех често по планините, наблюдавах нещата около себе си, четях много литература на руски, особено фантастика – Станислав Лем, Айзък Азимов и други. Някак си имах едно вътрешно чувство, че нещата са малко по-сложни. Трудно можех да си представя, че този „социалистически“ живот е венецът на хилядолетното развитие на човечеството. Сред приятелите ми имаше много физици и химици, които се занимаваха с наука, изучаваща основите на света. Много пъти при ходене в планината сме обсъждали различни странности в природата, все още непонятни за човека. Светът беше пълен с различни чудни неща – от елементарните частици до невероятното разнообразие на растения и животни. Но аз бях твърд противник на каквото и да било религиозно мислене.

Когато бях ученик, наблюдавах от прозореца един 11-ти клас, който играеше физкултура на двора. В него имаше едно момиче, от което не ми слизаха очите. След абитуриентския бал една моя братовчедка доведе една вечер това момиче на една сбирка. Тогава го целунах и след пет години се оженихме.

Майка ми беше директор на училището, в което бяхме учили. Когато разбра, че ходя с нея, ми заяви с категоричен тон: „Това момиче

не е за теб!“ Но сърцето ми се беше привързало към нея. Спомням си, че още в гимназията на едно събрание на ръководството на комсомолската организация, в много тесен кръг, бяхме предупредени за едно много опасно и страшно явление. В един от класовете имало някакво момиче, което ходело на църква! Аз тогава доста се учудих и попитах: „Е, добре де, нали в тези всичките черкви все някой трябва да ходи?“ Обясниха ми, че това не е обикновена черква, а някакво „тайно общество“, което се събира в частна къща. Зад това сякаш се криеше някаква колосална тайна. Тогава останах с чувството, че това е едно от най-големите престъпления, с които съм се сблъсквал. А после се оказа, че тъкмо това е моето момиче!

Въпреки неодобрението на майка ми се оженихме. Запознах се и с хората от въпросното „тайно общество“. Оказа се, че от него са и родителите на моето момиче, и сестра ѝ, и мъжът на сестра ѝ. Наричаха се „свободни християни“, четяха Библията, събираха се, молеха се на някакъв Бог и пееха песни. Непонятно ми беше в какво вярват, също и защо не ходят в православните черкви. Те ми даваха някакви книги, Новия Завет, но всичко веднага попадаше в кофата за боклук. Понякога отварях Биб-

лията, колкото да намеря нещо, за което да се скарам с така наречените „вярващи“. Ядосвах се, че нашата „власт“ е прекалено толерантна и не води достатъчно добра пропаганда срещу тези хора.

С жена ми много се обичахме, но живеехме в известно напрежение. Моята философия беше, че трябва да взема от живота всичко възможно – да преживея всички възможни удоволствия, да се запозная с всички възможни хора. А когато ни се родиха три деца и животът стана тежичък, всеки повод да ме няма вкъщи беше добре дошъл. В затворените социалистически общества често се устройваха доста весели дни и нощи. Разбира се, имах някакъв морал, насаден от родителите ми, но забавленията не бяха за изпускане. И така постоянно влизахме в конфликти с жена ми. Докато в един момент у нея настъпи някаква необяснима промяна. Когато се връщах у дома рано сутринта след цяла нощ, прекарана кой знае къде, тя ставаше, правеше ми кафе и питаше дали съм прекарал добре. Аз се стараех да не я гледам в очите и само кимах утвърдително, а тя не задаваше повече въпроси. Отношението ѝ към мен сякаш се промени напълно. Обичаше ме и правеше всичко за мен. Такава жена нямаше сред жените на моите при-

ятели. Когато идвах късно вечер у дома с цяла компания не особено трезви приятели и приятелки, тя готвеше и сервираше вечерята. Един мой приятел казваше: „Е, такава добра жена не може да имаш.“ След като и аз се чудих известно време, един ден я попитах: „Абе, ти защо си станала толкова добра?“ Тя учудено попита в отговор: „А, така ли?“

Чак след години разбрах, че тя беше повярвала в Христос. За мен тя от самото начало беше „момичето от тайното християнско общество“, а нейните роднини ми досаждаха с приказки за Библията и религиозни книги. Тогава не можех да разбера разликата между религиозното възпитание, традицията на семейството и живата лична вяра в Христос – но много ясно забелязах тази разлика в живота на жена си.

Тя обаче не ми обясни на какво се дължи промяната. Темата „християнство“ беше забранена у дома. Забранено беше да се говори на децата за Бог, забранени бяха публични молитви, забранено беше притежаването на християнски книги. Бях я заплашил, че ако намеря някъде из къщи такива книги, тя може направо да си събира „бойната готовност“ и да изчезва. „Бойната готовност“ означаваше първо, само най-необходимите лични вещи, и второ, че това

може да се случи по всяко време. При евентуален развод всеки социалистически съд щеше да даде децата на мен, примерния комунист. Въобще, в това отношение толерантността беше нулева.

И така, за никаква религия не можеше и дума да става. Но все пак чисто „материалният“ живот не ми беше достатъчен. Разкъсвах се между два модела на мислене. Единият беше, че трябва да се държа здраво за Партията и за приятелите си – това ми осигуряваше безопасен живот и добри перспективи за растеж – както по партийна, така и по административна линия. От друга страна осъзнавах, че това е някак си много елементарно, много просто. Вече познавах всичко, което този живот можеше да предложи – пари, жени, власт. Но не можех да се отърва от чувството, че нещата не се изчерпват с това. Усещах, че има някакъв друг, по-различен свят, в който има други ценности, в който Земята и човекът имат съвсем друга стойност. Някак си не можеше всичко да е толкова елементарно. С една дума, произходът ми от маймуните не ме задоволяваше.

Един ден един мой приятел се дотъркаля при мен и ми каза: „Хайде да ставаме алпинисти! Сиреч, катерачи.“ Аз му казах: „Да не ти е из-

пила чавка мозъка! Аз съм бързльо и ме е страх от високо.“

Но някак си всичко дотук в живота беше постигнато. Сега изведнъж се явяваше нещо ново за постигане, за хвалба, за впечатляване на околните. А и добър претекст да не си стоиш вкъщи при жената и ревящите деца.

Фаталната алпиниада

Така на 30 години станах алпинист. Членувахме в малък клуб под държавно попечителство. Инвентарът за катерене беше доста старичък, но аз си правех сам в института някои необходими принадлежности, например клинове. Организирах се и алпиниади – събиране на повече алпинисти на едно място, където катеренията ставаха планирано, под някакъв контрол и ръководство. Начинаещият алпинист трябваше първо да получи така наречения „трети разряд“. Това ставаше, като се покрият определени норми – зимни и летни. И така, с един мой приятел започнахме старателно да покриваме норми.

Това беше нещо ново и вълнуващо. Имаше нови хора, нови преживявания. Много приятно беше да останеш сам на топлата скала в есенен ден. Тишината беше невероятна, гледките – поразителни. Съвсем тихо се измъкваш нагоре по скалата. Целият „комунистически“ морал оставаше някъде далеч долу – в тревата под скалата, в далечния град. Това беше едно невероятно оставане насаме с мислите. Обикновено имаше и някой приятел, с когото сте вързани на едно въже. Катеренето може да бъде добре осигурено и ако се прави разумно, няма опасност. Но

както в целия човешки живот, и тук има издънки – само че тук често са фатални. Когато се катериш заедно с някого, животът ти може да зависи от него, както и неговият – от теб. Тези приятелства на скалата ми останаха за цял живот. На скалата разбирах, че има личности, на които държа повече отколкото на комунизма, на парите, на властта, на жените. В такива моменти опознаваш един човек много повече отколкото в кръчмата или на работното място. Не бях предполагал, че една скала може да извади наяве доброто у човека. Може би на война е така. На слабостите на другия се гледаше добронамерено и милостиво – без обвинения, без подигравка. Сред тези хора се чувствах комфортно. Бях обхванат от страстта да се запознавам с нови и нови алпинисти. Те бяха много разнообразни хора, но учудващо си приличаха по добрината си. Двама от тези мои нови приятели ме поканиха да им стана кум. Те имаха много по-висок разряд от мен и аз се прекланях пред тях. Това, че се обърнах към мен за такова нещо, ми се стори като върховна чест. И у двамата имаше нещо много топло, някакъв полъх от есенната скала.

Едно изкачване промени завинаги живота ми. Дали беше трудно, или лесно, зависи от гледна-

та точка. Аз го гледах от позицията на моя трети разряд, а моят кумец, с когото го направихме, го гледаше от позицията на своя най-висок разряд. Бяхме на алпиниада на Мальовица. Вечерта снегът стигаше почти до рамо на входа на барчето на тогавашната Централна планинска школа – а едва ли има по-приятно място за напиване. Вечерите са приятни, минават неусетно и с изненада установяваш, че е станало 4 сутринта. И ние с моя кумец се бяхме доста почерпили. Това не беше фатално, нито пък ни беше за първи път. Фаталното беше, когато той ме срита на разсъмване и каза: „Хайде да катерим!“ Не можех и гък да кажа – първо, трябваше да се проявя като истински мъж, и второ, беше чест за мен да се катеря с такъв голям алпинист.

Когато тръгнахме, вече се разсъмваше. В долината на Мальовица валеше сняг на едри парцали, бавно и много красиво, нямаше никакъв вятър. Бях по бризентов анорак и отдолу само по риза. За обичайното време стигнахме до втора тераса. Снегът беше твърд отдолу, отгоре имаше малко навалял пресен сняг. Подхванахме катеренето в една камина (цепка в скалната стена). Моят приятел се върза бързо и тръгна нагоре, а аз трябваше да го осигурявам. Времето беше чудесно, а от високото се разкриваше прекрас-

на гледка. Но знаете как понякога изведнъж се струпват различни дребни трудности. Тъй като тръгнахме бързо, не успях да се облека и бързо се вкочаних. Веднъж пикелът ми се изметна и ме удари между очите. Но от студа и снега кървенето спря бързо. От махмурлука или нещо друго се чувствах доста несигурен. На няколко пъти усетих, че може да стане някаква беля. Моят приятел се катереше нагоре в един заледен улей, а аз трябваше да го осигурявам отдолу. Това значи, че ако той паднеше, аз трябваше да го задържа за въжето, с което двамата бяхме вързани. Аз бях забил в скалата два клина – той трябваше да увисне на единия, а аз – да се задържа за другия. Но тъй като нямаше време и друга възможност, бях забил клиновете отдолу нагоре. Той се катереше нагоре свободно, между нас имаше поне от 10 метра разстояние без допълнителен клин. Ако приятелят ми паднеше от тази височина, клиновете щяха да изхвърчат от скалата като клечки за зъби и двамата щяхме да политнем в пропастта.

Има моменти в човешкия живот, в които осъзнаваш, че си се издънил. Виждаш фаталната случка на една крачка пред себе си. Вече нищо не можеш да направиш. Сигурно знаете за какво говоря.

В този момент в съзнанието ми изникна образът на жена ми. Само знаех, че тя има някакъв Бог, за когото твърди, че ѝ помага. В страха и отчаянието си се обърнах към този Бог и му казах: „Ако те има, моля те, направи така, че моят приятел да не се подхлъзне в улея.“

И той не се подхлъзна. Оттук нататък катеренето мина добре. Завършихме тура, слязохме доволни. Като за край една малка лавина се плъзна покрай нас, но не ни закачи... И вечерта отново бяхме в добре познатия ни бар, на топличко, радостни от хубавия ден. Разбира се, аз не казах нищо на своя приятел. Но когато слизахме в долината, се обърнах назад и погледнах към върха, който се показваше от облаци. Някак страшно ме заболя. Знаех, че на този връх бях извършил предателство към собствената си религия – атеизма. Аз твърдо вярвах, че няма Бог, и бях водил безкрайни спорове, в които яростно бях защитавал убеждението си. Но на тази ледена стена, изправен пред опасността, аз съвсем наистина се бях обърнал за помощ към Този, за когото твърдях, че не съществува. Чувствах се голям бълзльо и предател.

Минаха няколко месеца, случката избледня в съзнанието ми. Докато един ден, пак в една хижа, някой разказа следния виц: „Един цига-

нин с жена си и цяла сюррия деца искал да мине по възжен мост над една пропаст. Коленичил и се помолил с широко разтворени ръце: „Господи, ей толкова дебела свещ ще ти запаля, ако ни помогнеш да минем!“ Явно свещта щяла да е дебела като боабаб. Залюшкали се по моста с жената и дечицата, с голям страх все пак минали благополучно оттатък. Тогава циганката уплашено попитала: „Абе, Манго, откъде сега пари за такава свещ, ние сме бедни хора?“ „О – отвърнал Манго, – мани тези работи, това беше само за да минем!“

Е, този виц наистина не беше върхът на остроумието. И беше разказан след сериозно почерпване. Но изведнъж сякаш ме прободe в сърцето. „Ти си същият – си казах. – Точно това направи.“ Не исках да бъда неблагодарен и лъжлив. След като веднъж бях предал атеистичната крепост, бях длъжен да проверя има ли наистина Бог, или не. Реших, че нищо не ми струва да се поинтересувам какви религии съществуват и какви са боговете им.

Търсенето

Веднъж, още като ученик, влязох за първи път в „Александър Невски“. Този храм ми се беше струвал нещо тайнствено, нещо забранено – някакъв враг на нашето общество. Но като влязох вътре, бях доста смаян и ми беше много интересно. После споделих това с родителите си, а те казаха: „Ти си разумно момче и се надяваме това да не се повтори!“

Сега нещата бяха други. Ами ако оттатък действително имаше Някой, когото ние не виждаме, Някой, несравним с нас и всичките ни човешки постижения? Ами ако Той наистина беше разбрал, че се обръщам към Него, и ми беше помогнал? От това ме побиваха тръпки. От една страна исках да съм силен и смел, да се справям с всичко – и общо взето успях. Справях се с работата си, с партията, със семейството, с приятели, с жени. Сред приятелите си имах един доста идеален образ на силен, напорист, успешен, умен, красив. От друга страна ми беше добре ясно, че е смехотворно да считаме, че сме стигнали върха на развитието си като цивилизация. В крайна сметка нашето общество, и въобще земята, произвежда само отпадъци. Боклукът е крайният резултат

от цялата ни успешна дейност, от всичките велики завоевания на човешката наука и техника. В това щях да се превърна и аз, след като изживея живота си, колкото и да е бил успешен. Ако съществуваше някакъв наш Създател, Той трябваше да има някаква цел, да иска нещо от нас – и това едва ли беше боклукът, който оставяме и в който се превръщаме. Във всеки човек има нещо вътрешно, нещо, което наричаме „Аз“ – цял свят от мисли, преживявания, стремежи, творческа сила. Това е човешката същност, чрез която общуваме с другите хора. Виждах как с времето това „Аз“ помъдрява и се обогатява. Мислех си, че ако човекът е създаден от някакъв Творец, то Той би се интересувал най-вече от неговото вътрешно „Аз“. А това означаваше, че то няма да умре, след като тялото умре и се превърне в боклук.

Много ми се искаше да разбера истината. Реших съзнателно, целенасочено да си отделя време за това. Цял живот бях бързал, бях правил много неща, но ей така, за себе си да размисля, да изследвам, да разбера дали има нещо отвъд, няхах време. И виждах, че мога безкрайно да се въртя във всичките важни, спешни, наложителни или пък приятни неща. Това значеше да прекарам живота си безотговорно, като прасе,

затънало в тинята, добре нахранено и грухтящо сладко-сладко – една седмица преди Коледа... Трябваше да има нещо по-ценно от тези свински работи. Ако оттатък наистина имаше Някой, ако Той наистина ми беше запазил живота, а може би и на всичкото отгоре ми го беше дал, то аз не исках да бъда неблагодарник. Дължах му поне известно време и внимание.

Започнах да чета каквото можех да намеря за будизъм и хиндуизъм. Тогава нямаше много литература. Ходех и в православни черкви. Само до исляма не се докоснах. Изследвах и търсех, но някак си всичко ми се виждаше твърде далеч от онова, което бях разбрал за Онзи, който беше отвъд. Сякаш всички искаха да ме натикат в един калъп, да ме подчинят на система от правила, да ме накарат да правя определени неща, като се надявам, че един ден в замяна на това ще получа нещо оттатък. Но при всичките си търсения се стараех да се държа по-далеч от това, което беше най-близко до мен – християнството на моята жена. Някак си от това ме беше страх.

Една вечер бяхме с жена ми на гости на един мой приятел. Там двамата с него си пийнахме дежурното шише „Плиска“. После тръгнахме да се прибираме пеша. Валеше прекрасен сняг.

Имахме около километър път между двете купчини блокове. Това е един от миговете в моя живот, който особено силно се е запечатал в паметта ми. Държах топлата ръка на жена си и я питах за нейния Бог – за Този, който е оттатък. Тя се изуми и доста се стресна, защото досега такива разговори бяха само повод за караници. Но сега аз питах по друг начин – като човек, който наистина иска да разбере. Вече не помня точно нито въпросите, нито нейните отговори. Спомням си усещането, че се докосвам до нещо непознато, до нещо свръхестествено. В един момент тя каза: „Не мога да ти отговоря на всички въпроси. Ако искаш, мога да ти дам Библия, чети я и сам ще си намериш отговорите. Бог ще ти покаже кой е и какво иска от тебе.“

Минаха един-два дни. През цялото време бях под впечатлението на този разговор. Никога не бях държал Библията в ръцете си с истински интерес да разбере нещо. Бях я отварял само като враг. Един ден казах на жена си: „Добре, дай ми Библия, ще се опитам да чета.“ Тя ми даде, като ми отбеляза с листче Евангелието от Лука и ми каза да започна оттам. „А, не“ – отвърнах аз. – „Една книга се започва от началото, а не някъде почти към края.“ Всъщност знаех, че Библията започва с разказа за Сътворението на

света – тъкмо това, което считах за най-голямата глупост. Бях чел доста за първите човешки цивилизации, както и за праисторическите хора и човекоподобни същества. Познавах постиженията на науката в тази област. Затова исках да започна точно оттам, а не да бъда по някакъв начин залъган.

Спомням си съвсем ясно вечерта, когато започнах да чета Библията. Легнах си в 8 часа, което за мен беше пълен абсурд. Отворих първата страница и казах: „Ако Ти действително съществуващ някъде оттатък, ако това е Твоята книга с Твоето послание, то моля Те, помогни ми да я разбера.“ Казах това с цялата си искреност. Все още не бях сигурен дали има Бог, но ясно си давах сметка, че ако го има, Той няма да е някакво безобидно деденце с бяла брада и бяла нощничка. Ако Бог беше действителна реалност, ако Той беше отправил някакво послание към човечеството, то Той можеше и да ми помогне да го разбера. Иначе казано, да ми се открие – макар тогава да нямах никаква представа от теология или философия на християнството.

Започнах да чета и за огромна моя изненада пред очите ми изникна действието на една всемогъща сила, която не е част от нашата Вселе-

на, а действия отвън – от някакъв друг свят. Една сила, която определя законите на природата и постепенно, на етапи, наречени „дни“, създава това, което ние наричаме нашия свят. Бях потресен, когато прочетох за създаването на хората. В първата глава на Библията те някак си се споменаваха в множествено число, мъжки и женски – точно както преди това се говореше за животните. Във втората глава се казваше, че Бог създава човек, на когото вдъхва „жизнено дишане“, и този човек става „жива душа“ – такава, каквато съм аз. Казваше се, че преди създаването на това същество не е растяла „полска трева“, защото не е имало човек, който да обработва земята. Изведнъж ми просветна, че тук става дума за земеделски култури и човешка цивилизация. Казах си, ясно! Първо са се появили първобитните хора, или същества, много подобни на хора – тези, които днешната антропология нарича неандерталци, кромањонци и пр. Те не са обработвали земята и не са създали цивилизация. После Бог създава съществото, на което вдъхва Своего „жизнено дишане“. Това същество Той огражда от околния свят, слага го в специална „градина“ и му дава поръчението да я обработва и да я пази. После Бог в специален творчески акт му създава прия-

тел, помощник, който му е съответен – жената. Аферим! В това се криеше много повече отколкото в създаването на всички други същества като мъжки и женски, с цел размножаване. Тук имаше личностно приятелство. Това беше особено творение. С това творение можех да се идентифицирам – и аз бях такава „жива душа“, и аз си имах такъв приятел и помощник – истинска, добра и прекрасна жена!

И още тук, на първите страници на Библията, се сблъсках с въпроса за взаимоотношението на Бога с човека. За да създаде такава „жива душа“, активна, самостоятелна личност като Адам, явно че самият Бог е личност, а не безлична сила, както твърдяха източните религии. Една личност може да притежава сила, може да овладее дадена сила – но самата тя е нещо далеч по-висше от силата. След като човекът, създаден от Бога, беше разумна личност, очевидно самият Бог беше много по-висша разумна личност. И очевидно Той имаше право да определя правилата и да изисква от Своето творение определено поведение. Също така се виждаше, че намеренията на Бога бяха добри – Той явно искаше Неговото творение да живее, да благоденства и да общува с Него, да му бъде приятел.

В третата глава на Библията се разказваше как първият човек, Адам, нарушава изискването на своя Творец – едно-единствено ограничение, което му е било поставено. С това той на практика отказва да приеме Божията власт, Неговото ръководство, а взима юздите на живота си в свои ръце и започва да прави каквото сам той прецени – е, под известно чуждо, не особено мъдро, нито пък добронамерено влияние. Всъщност точно това се беше случило и в моя живот. Аз бях израснал със схващанията на други хора, бях лека-полека прозрял фалша на идеите, в които ме бяха възпитали, но не търсех никаква истина, а умело се възползвах от съществуващата система, за да бъда добре според собствения си морал. А какво мислеше за всичко това Онзи отвъд, какво искаше всъщност Той от мен – това нито знаех, нито до този момент се бях интересувал. Бях живял все едно Него го няма.

Така беше постъпил и Адам – все едно Бог го няма. И като следствие от това е трябвало да бъде отделен от Бога, изваден от идеалната среда и оставен да се оправя сам. В следващите глави на Библията се описваше развитието на първата човешка култура – възникването на земеделието, скотовъдството, занаятите, изку-

ствата. Аз бях чел доста за първите човешки цивилизации. Те се появяваха изведнъж, без никакви следи от предварително развитие, и то точно в областта на „Плодородния полумесец“ – там, където според втората глава на Библията се е намирала Едемската градина. Разказът на Библията съвпаднаше с историческите данни, както и с древните шумерски епоси.

По-нататък видях, че потомците на Адам започнали да се смесват с околните човеци – тези, които нямали „жизнено дихание“, неандерталци и кроманьонци. Злината по света се умножила неимоверно и затова Бог изпратил потоп и унищожил целия тогавашен живот. Останали само шепа хора, които поставили началото на сегашното човечество. Във всички древни епоси също имаше предадена информация за всемирен потоп. Това бяха действителни събития, предадени под една или друга форма от всички човешки култури.

Не бях чел богословски коментари, не знаех какво е общоприетото мнение на християнските тълкуватели за тези първи глави от Библията. Но за мен лично нещата изведнъж си дойдоха на местата. Тази първа вечер, когато с искрен интерес започнах да чета Библията, някак си ми се отвориха очите и разбрах, че разказът, който

бях смятал за най-голямата глупост, всъщност е древна информация, предадена през хилядолетията, разбира се, не на нашия днешен научен език, но това и не би могло да се очаква. Това беше за мен гигантско откритие.

Децата се смаяха, като видяха, че чета Библията. Позволих на жена си да благодари на Бога за храната, когато сядяхме на масата. Всеки път, когато това ставаше, децата ми зяпваха от учудване. Техният баща се променяше пред очите им.

Дойде лятото. Тъй като бях научен сътрудник, имах 6 седмици отпуска, които обикновено прекарвахме цялото семейство на палатка в къмпинг „Градина“. Бяхме едни от първите сърфисти. Аз си бях направил сам сърф от дърво, но той започна лека-полека да се пропива с вода и да потъва. Дъската все още плаваше, но малко под повърхността и моите приятели ми се смееха, че отдалеч съм приличал на Христос, който ходи по водата. Те обаче не знаеха, че с мен наистина ставаше нещо такова. Имаше следобеди, когато духаха едни от най-хубавите ветрове, приятелите ми идваха и ме викаха да караме сърф. Аз отказвах: „Не, сега чета.“ „Какво четеш, бе?“ „Библията.“ Обикновено реакцията беше: „Ти си луд!“ А аз се чувствах като човек,

който открива невероятни неща. Пред очите ми се разкриваше неподозирана картина. Все повече се убеждавах, че оттатък действително има Някой и Той се интересува да има връзка с мен. За доста кратко време прочетох Стария Завет, първата част на Библията. Имаше много неща, които ми се сториха скучни и неразбираеми, но просто ги пропусках и четях нататък. Стариият Завет описва главно отношенията на Бога с еврейския народ. Но когато го прочетох докрай, аз бях разбрал едно – че също като Адам аз съм пренебрегнал волята на Твореца. През целия си досегашен живот не се бях интересувал от Него, да не говорим за другите неща като кражби, лъжи, пиянство, блудство, прелюбодеяние и какво ли още не. Не бях искал да имам нищо общо с Бога, дори активно му се бях присмивал. Бях живял като Негов противник. Бях виновен пред Него.

Разбрах, че съм бил бълзльо, че съм слушал това, което е било удобно да се слуша. Не бях имал смелостта да потърся истината и да се докосна до нея. И в тази своя уж самостоятелност аз не бях свободен човек, бях се вкопчил в преживяването. Чувствах се приклещен от страха дали ще имам достатъчно пари, дали ще бъда достатъчно здрав, дали ще мога да се справя с

Партията, с всички подлости в работата си, със семейството си, с приятелите, с мацките. Смелостта ми стигаше колкото да поддържам една пералня и една Шкода.

После прочетох и Новия Завет и от него сякаш завесата пред очите ми се вдигна и ми просветна решението на моя проблем. Още в Стария Завет бях забелязал, че Бог говори за един „посланик“, който ще дойде на земята, ще направи нещо велико за хората, ще оправи нещата в този свят. За него се говореше, че „е от вечността“, че „царството му няма да има край“ и пр. Явно не ставаше дума за някакъв обикновен, пък бил той и много велик човек. Това беше божествена личност. В четирите Евангелия, с които започва Новият Завет, разбрах кой е този посланик, този „Месия“. Това беше самият Бог, дошъл като човек на земята, заченал сам себе си в утробата на една жена. Той се беше родил като човешко дете, и то в доста мизерни условия, беше преживял всевъзможни трудности – бягство в чужда страна, преследване, разочарования, предателство, мъки, смърт. Беше вършил дела, които недвусмислено доказваха, че е Бог, чудеса, потвърдени от много свидетели. Беше показал, че владее над природните закони и може да ги отменя, когато реши. Същевременно беше про-

явил съвършена кротост и добрина към всички хора, не беше постъпвал егоистично. Накрая беше допуснал да умре – беше заявил, че животът му се дава като откуп за хората.

В Стария Завет бях видял, че за греховете се принасяха жертви. Но аз не бях юдеин, нито пък имаше храм, където мога да пожертвам за греховете си някакво огромно животно. В няколкото храма в София, където отидох, можех да слушам литургии, да участвам в разни обреди, но това очевидно не разрешаваше проблема с греховете ми. Доста приличаше на другите религии, с които се бях запознал – спазване на разни правила в замяна на някаква твърде неясна надежда за бъдещето. От Евангелията разбрах какво е решението на моя проблем. Между другото, „евангелие“ означава добра новина. Аз наистина се нуждаех от добра новина. И тя се оказа следната – Бог беше дошъл на Земята като човек и се беше оставил да го убият, за да понесе вината за моите грехове. Той беше станал истинската изкупителна жертва. Жертвите на животни в Стария Завет служеха за подготовка, за изясняване на принципа. Но истинската жертва, която можеше да ме освободи от греховете и от вината ми, беше животът на самия Бог в лицето на Иисус Христос.

Но дали всичко това не беше просто някаква легенда, плод на човешката фантазия и желания? Аз бях инженер и бях свикнал да гледам на нещата логично и практично, особено на нещата, които ме засягаха. Е, инженерите може да не са във висшия ешелон на науката, но те са хората, които на базата на познанието могат да сътворят нещо, което функционира. Те обикновено имат много здраво чувство за реалност. През годините бях конструирал много машини и те работеха. И сега пред очите ми се очертаваше една много добре замислена, много добре функционираща система на един висш Разум. Самият Той беше съвършен. Затова и Неговите морални изисквания към хората бяха толкова високи, че никой човек не можеше да ги достигне. Никакви човешки усилия или религиозни обреди не можеха да компенсират натрупаната вина. А Неговата справедливост не допускаше тази вина да бъде сметена под килима и забравена, все едно я няма. Затова самият Той, като любящ Баща, беше решил да поеме върху себе си наказанието, което Неговите творения заслужаваха съгласно Неговата справедливост. Той беше станал изкупителната жертва за тях. На тази основа им предлагаше прошка за греховете и пълно приемане. Предлагаше това и на мен.

Още от малък винаги съм искал да съм от „добрите“. През годините съм имал различни представи какво означава това. Сега започна да ми просветва, че да си от „добрите“ не непременно значи да си силен, смел, умен, красив, да се справяш с живота, нито пък да отговаряш на представите и изискванията на близките си или на обществото. Разбрах, че да си от „добрите“ означава просто да си на страната на Бога, да не воюваш срещу Него, да го признаеш, да станеш едно от Неговите същества.

Все пак ми трябваше едно последно доказателство, че всичко това е истина. И това окончателно доказателство беше възкресението на Иисус. След като е бил разпънат на кръст и погребан, гробът му се е оказал празен. Много хора са го видели жив и са свидетелствали за това. Много негови врагове са се опитвали да опровергаят възкресението му, но никой не е успял. Тъкмо в Ерусалим се е появила първата общност от Негови последователи. Това не приличаше на мъглява легенда. Точно там са били очевидците на събитията около смъртта и възкресението на Иисус. Ако това беше измама, тъкмо в Ерусалим тя е можела да бъде най-лесно разобличена. А точно очевидците бяха понесли преследвания и мъченическа смърт, но

не се бяха отказали от това, което са видели. Аз знаех, че хората не умират за някаква измислена лъжа.

Това беше решаващото доказателство. Историческият факт на Възкресението на Иисус Христос беше основата на християнството, и тази основа беше непоклатима. Такова нещо не бях срещнал в никоя от другите религии, с които се бях занимавал. За мен въпросът беше решен.

Добър християнин, добър комунист

Тогава взех категорично решение, че искам да принадлежа към хората на този Бог, към Неговите същества.

Отидох в малкото общество от около двадесетина души, където ходеше жена ми. Там се изумиха, че довчерашият комунист е станал християнин. Преди това обаче дочетох докрай Библията, за да се ориентирам сам какво трябваше да представлява моят нов живот. Видях едно нещо, което Бог искаше от всеки човек, който е повярвал в Него и се присъединява към Неговия народ. То се наричаше „кръщение“ и представляваше простичко потапяне във вода. В Библията пише: „Който повярва и се кръсти, ще бъде спасен.“ По този начин аз трябваше публично да се отъждествя с Христос и с Неговата смърт за моите грехове. И трябваше пред хората, пред Бога и пред невидимия свят – и добрите, и злите духовни същества – да заявя, че аз вече принадлежа на Бога, че съм от Неговите.

Оказа се, че това кръщение може да се извърши в един минерален извор в Рила, на

9-ти септември 1981 г. – националният празник на България по онова време. Тогава тази група християни щеше да ходи там на посещение на свои съмишленици. Аз обаче имах проблем. Все още бях член на комунистическата партия. Един християнин ми каза: „Ти можеш да си бъдеш добър християнин и добър комунист.“ Но аз ясно осъзнавах, че не мога да продължа да живея с фалша на тази идеология, нито с фалша на управлението на икономиката, където постоянно трябваше по разни поводи да се лъже, тъй като бях на доста висок ръководен пост. След като бях открил Твореца на Вселената и Неговия посланик Христос, след като Той ми беше вдъхнал нов живот, досегашната сладка свинска помия ми беше станала нетърпима. Исках, преди да се кръстя като християнин, да напусна Партията. Помня, че почти цял месец ходех с партийния си билет в джоба, за да намеря повод и начин да го върна. Очевидно тогава не осъзнавах на какво се излагам и какви трудности ще ме очакват.

Все не намирах благоприятен момент да си върна партийната книжка, докато един ден ме извикаха двамата партийни секретари на института, за да разговарят с мен. Чудех се какво ли ще е това. Срещнахме се и единият започна на-

дълго и нашироко да ми обяснява колко талантлив и надежден кадър съм. Те разсъждавали по каква линия било по-добре да раста – партийна или административна. Като начало искали да ме направят за една година партиен секретар на целия институт, а после съм могъл да стигна дори до секретар на софийски районен комитет на Партията. Един вид, трайно и окончателно да вляза в номенклатурата на Партията. Казах им: „Вижте какво, аз получих едно писмо.“ Те се стреснаха и единият веднага започна да ме уверява: „Ще оправим всичко, не се притеснявай, ще се справим с всякакво писмо.“ Явно мислеше за някакви вътрешнопартийни интриги. Казах им: „С това писмо не можете да се справите – и извадих Библията от джоба си. – Това е писмо от Бога, от Него го получих.“ Единият от секретарите се плесна по главата и се развика: „Ти си луд, бе! Ти ще ме унищожиш! Ти осъзнаваш ли на какво високо място съм те предложил, а сега се оказва, че си...“ – и не можа да довърши с определението какъв съм аз. Като че ли му дойде на езика думата „враг“, но не намери сили да я изрече. Аз извадих и партийната книжка от джоба си и казах: „Искам да ви я върна.“ Той ми каза: „Като си толкова ербап, върни я пред всички след 9-ти септември, тога-

ва ще има общо партийно събрание.“ „Добре“ – казах и си я прибрах във вътрешния джоб. Зарадвах се, че ще мога пред всички, пред цялата партийна организация да кажа за своята вяра. Явно в този момент съм мислел твърде наивно, че те ще допуснат такова нещо.

Пред кабинета, в който работех тогава, беше стоята на секретарката ми. Там си закачих в гардероба самото с партийната книжка в джоба и влязох в кабинета по риза. Това беше няколко дни преди съдбовния 9-ти септември, когато исках да се кръстя. Хванах си главата с две ръце и се помолих. Казах: „Господи, всичко оставям в Твоите ръце.“ Вечерта се прибрах вкъщи, бръкнах в джоба си, за да извадя партийната книжка и да я прибера. Вече нямаше нужда да ходя постоянно с нея. Обаче книжката я нямаше. В института имаше един инженер, когото много уважавах. Бях научил много от него. И той беше от партийната организация, явно беше разбрал какво става и беше действително загрижен за мен в тази ситуация. Обади ми се по телефона и ми каза, че той е взел книжката ми от джоба, от стоята на секретарката, за да не правя глупости. Кой знае, може би беше прав. Тогава си казах: „Е, вие сами си взехте книжката, аз

съм направил каквото трябваше. Вече нищо не ми пречи да се кръстя.“

И така, на 9-ти септември отидохме в планината, изпяхме няколко песни за прослава на Бога и Неговия Син Христос. Аз бях кръстен, после се помолихме. Спомням си пътя обратно от планината. Една сестра – вярващите се наричат помежду си братя и сестри, тъй като имат общ небесен Баща – ми каза: „Здравко, да знаеш, че оттук нататък ще започнат истинските ти трудности. Сега дяволът ще се опита по всякакви начини да те унищожи. Но вярвай, че Бог е по-силен от него.“

Въпросното общо партийно събрание се състоя, но аз, разбира се, не бях поканен. Даже изрично ми казаха, че е по-добре да не ходя там. По пътища, които тук не мога да спомена, разбрах, че трябва да си напусна и работата. От длъжността, която заемах, можеше да ме освободи само съответният министър. Отидох в деловодството на министерството и подадох молба за напускане. Това беше някъде около 10 часа сутринта. Още същия ден ми беше съобщено, че молбата ми е приета и мога да си вървя. Явно горещо искаха да се отърват от мен. Но и за мен това беше ясно свидетелство, че Бог ми помага

да се махна от тази „сладка помия“, която вече ненавиждах.

Добронамерени хора ме свързаха с един професор в едно висше учебно заведение, който търсеше конструктори, главно за да върши с тях частна работа и да печели пари. За един-два месеца нещата се уредиха и аз започнах на новото място.

Да бягам или да не бягам?

В този период започнах да осъзнавам какво всъщност съм направил. На новата работа попитах дали има някаква партийна организация, трябва ли да се обаждам на някого. Един колега каза: „Абе има, ама тук никой не се събира и никой никого не търси.“ Това беше добре дошло за мен. Но бившите ми „партийни другари“ не ме оставяха на мира. Изведнъж и разни хора, с които преди не бях имал почти нищо общо, искаха да разговарят с мен. Започнах да чувам страшни истории за такива като мен, които са се опитали да се опълчат срещу Партията. Чух изрази: „Тази Партия никой досега не я е напуснал, няма да я напуснеш и ти.“ От една страна партийните секретари явно се страхуваха от това, което беше станало, и се стараеха да го потулят. Явно се радваха, че съм напуснал. Но от друга страна всячески се стараеха да ме плашат и някак си да ме принудят да се променя и да се върна обратно. В натиска, който ми се оказваше, се включваха и най-близки хора. Знаех, че тези заплахи не са празни приказки, но на този етап все още запазвах спокойствие.

Като че ли наново откривах семейството си – децата си, жена си. След бурния ден, изпълнен

с притеснения, домът ми беше като оазис, където можех да се прибера, да поговорим всички заедно за Бога, да се помолим, да размислим. Децата ме гледаха със сияйни очи. Много често пеехме една песен, която жена ми беше аранжирала. Казваше се „Плуваме ний по широко море, търсим покой у дома.“ Знаех, че истинското „у дома“ не беше в панелния блок, а при Бога. Но за този дом трябваше да се почака – на този свят имах още много отговорности, които трябваше да изпълня.

Измина може би година и нещо, но тормозът и притесненията не преставаха. Една от най-страшните заплахи беше изречена от един „партиен другар“, когото не познавах особено добре. Той ми каза, че ако нещата продължават така, може жена ми да бъде изнасилена и върната вкъщи, все едно че нищо не се е случило. Каза ми, че при подобни случаи можело и децата да изчезнат и изведнъж да се озоват в Съветския Съюз (Русия), където учат нещо, което аз въобще не знам. Такива „добронамерени“ хора, които се опитваха да ме върнат в правия път, вероятно имаха специално поръчение да ме плашат. По онова време аз все още не познавах истинската история на социализма и мислех, че може и да си съчиняват разни небивалици. Сега

вече съм уверен, че е било напълно възможно тези неща да се случат наистина. Тогава не бях сигурен, но все пак звучаха страшно.

Прочетох Наказателния кодекс и Конституцията на Народна Република България. С ужас установих, че съществува един член 38 от Конституцията, според който „всяко българско семейство има правото и задължението да възпитава децата си в комунистически дух“. А в Наказателния кодекс пишеше, че ако едно семейство не е в състояние да възпитава децата си, държавата може да му ги отнеме. Интересно, нали? Комбинацията от тези две неща ме ужасяваше. Децата ми бяха на 11, 8 и 3 години.

Започна да ме занимава мисълта да се махна от България. Но имах ясното убеждение, че ако стоя в България, имам поръчението да разпространявам знанието за Бога и за Христос. Активно се занимавах с християнство, четях всички книги, които можеха да се намерят. От по-стари християни получавах Библии, опаковани в херметически запечатани найлонови пликове. Бях приспособил втори под на Шкодата си и там редях пликовете. Вече карах по-внимателно от всякога. Тези Библии подарявахме на много хора.

Спомням си, веднъж пътувахме с жена ми

извън града и спряхме на едно място, където имаше някаква руина от стар манастир. До него се стигаше само по една много стръмна пътека. Качихме се да го видим и се оказа, че там живее един странен човек. Беше брадясал и дрипав, очевидно някакъв беглец от нашето социалистическо общество. Призна, че не е монах и никой не го е ръкополагал за нищо, а просто живее там. Поговорихме за Бога, подарих му една Библия. Човекът изпадна в такава радост, че тръгна да ми целува ръцете. Каза, че цял живот е чакал да намери тази книга.

Подарих Библия и християнски книги и на много от своите приятели, особено алпинистите. Веднъж, когато бяхме на Мальовица, пак по време на алпиниада, казах на всеослушание: „Който иска да чете Евангелието, да дойде с мен горе в стаята.“ Дойдоха около десетина души. Четохме заедно от Библията и си говорихме, и то няколко вечери подред. На едно от леглата в стаята винаги лежеше един човек, завит през глава и обърнат към стената. След третата вечер той дойде при мен и ми каза: „Здравко, ти осъзнаваш ли какво правиш?“ Попита ме в коя църква проповядвам и дали съм пастир. Аз бях много учуден, защото някога бях чувал тази дума, но почти не знаех какво означава. Казах

му, че не проповядвам в никаква църква. Той попита: „Ти знаеш ли какво правиш и на каква опасност се излагаш?“ Оказа се, че е син на баптистки пастир, който е бил убит от комунистите в концентрационен лагер.

Но аз просто не можех да си затварям устата. Дори няколко пъти по Великден заставах пред руската православна църква в София с черен шлифер и бомбе – може би приличах на агент на Държавна сигурност. Щом видех да идват млади хора, ги питах какво правят там. Те уплашено започваха да се оправдават, а пък аз в отговор им обяснявах кой е Бог и кой е Христос. Те слушаха захласнати. Дори веднъж взех едни такива млади хора и оттам ги заведох в една протестантска църква на улица „Бачо Киро“, където се проповядваше Божието слово.

Знаех, че всичко това е много рисковано в България, но от друга страна знаех, че Бог съществува и Той може да ме запази. Разбира се, Той не ми беше давал гаранции, че ще ми спести трудностите и гоненията. Веднъж един от моите „доброжелатели“ дойде и ми каза, че Партията очаква от мен да набия жена си и да я изгоня от вкъщи, а аз да се върна обратно в Партията. Тази откровеност ме потресе. Казах му, че много обичам жена си и нямам намерение да я бия,

пък още по-малко да я гоня. По-скоро щях да набия и изгоня самия него. Е, не бях побойник, задоволих се само с изгонването.

Но все още този тормоз идваше само от Партията. До този момент Държавна сигурност не се беше заела с мен. Една сутрин в 4 часа звънна звънецът на вратата. Събудих се в паника и си казах: „Ето, идват.“ Всяка вечер криех Библиите някъде, но точно предната вечер не бях успял и ми трябваше поне минута, докато скрия всичко. Бях убеден, че това вече е Държавна сигурност. Облякох нещо, защото знаех, че може и на момента да ме отведат, и отворих вратата. Оказа се съседът, който живееше два етажа по-долу! Децата му загубили ключа от входа и той не можел да излезе за работа. Беше ватман. Много ми се извини и ме помоли за ключ. Направо ми идваше да го прегърна и да го разцелувам!

Така живеях в непрекъснат страх, но и непрекъснато въодушевление от новия живот. Постоянно ме напираше отвътре да говоря с хора, които не бяха запознати с Христос. Всички мои приятели чуваха подробно така наречената „блага вест“ – че Христос е самият Бог, слязъл на Земята като човек, и че Той прощава греховете на всеки, който се обърне към Него. Всички бяха получили Библии, а които имаха деца, бяха по-

лучили и детски християнски книжки. Мисля, че доста от тях разбраха добре за какво става дума, но не бяха много онези, които откликнаха. Започна да ми става ясно, че проблемът на човека не е толкова липсата на информация. След падането на комунизма много хора се оплакваха, че властта ги е лишила от информация, и с това се оправдаваха, че не могат да повярват. Но аз виждах, че в човека има едно дълбоко нежелание да излезе наяве пред Бога и да признае своето несъответствие с Божиите изисквания. Независимо от обществото по-голямата част от човечеството изглежда предпочита да живее без Бога, на собствена глава и без да отговаря пред Него. Повечето хора възприемат Бога като някакъв полицаи, който само им поставя ограничения и ограбва живота им.

Едно от моите поразителните открития от Библията беше, че това няма нищо общо с истината. Бог дава на човека пълна свобода и защита тази свобода. Всички заповеди в Библията са дадени за добро на човека – както казва апостол Павел, „всичко е позволено, но не всичко е полезно“. Нарушаването на Божиите закони уврежда човека и наскърбява Бога и затова е по-добре човек да ги спазва. Аз установих, че вече мога да живея без да крада, без да лъжа,

без да пожелавам жените на приятелите си – и никак не бях нещастен. Естествено безгрешен човек няма и християнинът също понякога се проваля. Но той винаги има отворена врата за прошка. Жертвата на Христос е покрила всеки грях – и в миналото, и в бъдещето. Аз не исках да върша лоши неща не от страх, че Бог ще ме накаже, а защото му бях дълбоко благодарен, обичах го и не исках да го наскърбявам. Открих, че Бог управлява Своего творение чрез любов, а не чрез страх и наказания. Точно сигурността, че Той винаги ще ми прости и ще ме приеме, се оказа най-силната мотивация да се старая да живея според Неговите правила. Всъщност, това е съвсем естествено нещо в отношенията между хората. По същия начин не исках да наскърбявам жена си, защото я обичах, а не защото се страхувах, че тя ще ме накаже. А пък страхът от комунистическата държава не можеше да ме накара да спазвам изискванията ѝ, а само засилваше желанието ми да избягам от нея.

Един ден един християнин от нашето малко общество каза, че е получил разрешение да пътува до Чехия през Югославия. В мен се загнезди мисълта, че ако успея да отида в Югославия, може би оттам ще мога да избягам от България. С жена ми си казахме, защо пък да не опитаме и

ние, пък ако получим разрешение, може и да го направим. Както казахме тогава, ако Бог даде... Но това беше преди всичко заради децата ни. Някак си и двамата с нея нямахме страх от лично преследване, малтретиране или каквото и да било. Страхувахме се за децата си.

И така, взех един формуляр от тогавашното бюро „Шипка“, където се уреждаха пътуванията с кола. Току-що бях купил нова кола, разбира се, пак Шкода – върхът на социалистическото автомобилостроене. Пардон... не беше Лада. Започнахме да попълваме формуляра. Първият въпрос беше с кого ще пътуваме. Трябваше да опишем семейството си. Доста време разсъждавахме дали да не оставим в България едно или две от децата, за да е по-голяма вероятността да ни пуснат. После се надявахме по линия на Червения кръст да можем да си ги приберем. Но аз казах на жена си: „Ако има Бог и ако Той иска това, тогава би трябвало да ни пуснат и с трите деца.“ Записахме и трите деца.

Имаше друга графа, в която трябваше да пишем дали имаме роднини в чужбина. Имахме такива. Сестрата на жена ми със съпруга си и децата им бяха емигрирали в Австралия. Те бяха музиканти, отначало той свиреше в Техеран, но след революцията в Иран се пре-

местиха в ГДР. При едно от посещенията им в България големият им син, тогава съвсем млад, беше говорил в някаква кръчма против комунизма. Бяха му казали на следващия ден да се яви в Държавна сигурност. Щом разбра това, баща му още същата нощ взе цялото семейство и заминаха обратно за ГДР. Но вместо в ГДР се озоваха във Виена, тъй като имаха паспорти, с които това беше възможно. Оттам след една година емигрираха в Австралия. След кратко чудене казах на жена си: „Ще ги пишем и тях във формуляра.“

И така, някъде началото на април 1982 г. подадох документите. Мина месец, минаха два, минаха три, стана почти началото на юли, а още нямахме отговор. Тогава аз се плеснах по челото и казах на жена си: „Абе, аз не им дадох нищо от партийната организация. Сигурно затова не ми дават отговор.“ За такова „рисково“ пътуване през Югославия може би се изискваше разрешение от партийната организация. На новото си работно място аз нямах никакъв контакт с партийни кадри. Но се оказа, че партийният секретар на бившия ми институт вече е друг. Казах си: „Я да му поискам едно разрешение за пътуване в чужбина, пък да видим какво ще стане.“ Не бях официално напуснал

Партията, нито пък ме бяха информирали да са ме изключили. Партийната ми книжка още си стоеше в добронамерения човек, който ми я взе, а аз нямах особено желание да си я прибирам обратно. Срегнах се с новия партиен секретар на улицата пред института. Казах му за какво става дума. Спомням си го, той всъщност беше един много добър човек. Погледна ме в очите и ме попита: „Здравко, да бяга ли искаш?“ А аз ясно и отчетливо, на висок глас му казах: „Не, в никакъв случай!“ Това, разбира се, беше опашката лъжа. Но в този момент нямах сили да му кажа истината – това щеше да бъде чисто безумие. После си казвах, че все още не бях сигурен дали ще избягам. Пък и исках да спасявам децата си. Но във всеки случай се чувствах зле от лъжата и помолих Господ да ми прости – въз основа на това, което ви разказах преди малко.

Писмото от партийния секретар трябваше да стане готово след няколко дни. Но като се върнах вкъщи, с огромно учудване намерих в пощенската кутия една малка бележка от бюро Шипка, на която пишеше: „Разрешава ви се да пътувате до Чехия – през Югославия.“ Подкошиха ми се краката! Така и никога не взех решението от партийния секретар. Отидох при жена си и ѝ казах. Какво ще правим сега... Ние

вече се бяхме приготвили да ходим на обичайната почивка на нашето море, за 6 седмици. Трябваше да заминем след два дни. Вече бях в отпуска и си стягахме багажа – палатка, сърфове и всичко останало. С жена ми се помолихме, разговаряхме около един час и си казахме, че тъкмо тук, в България, няма достатъчно хора, които да знаят благата вест за Христос и да могат да я кажат на другите. Тук бяхме необходими. Казахме си, че Бог може и децата ни да запази. Решихме да се откажем от пътуването. Със сълзи на очи отворихме Библията напосоки. Попаднахме на историята за една вдовица, която пуснала като дарение за храма няколко жълти стотинки, които били последните ѝ пари. За това Христос отбелязва, че тази жена е пуснала най-много от всички, защото богатите пускат от излишъка си, а тя е пуснала целия си живот. Бяхме много развълнувани. Стана ми ясно, че ако останем в България, трябва да съм готов и физически да жертвам живота си за Бога. Сега вратичката на затвора се беше открехнала и Бог ми даваше избор дали да изляза навън, или да остана – както Бог много пъти в живота на човека му дава свободен избор. Решихме да останем.

Със свито сърце отидох в бюро „Шипка“ и изчаках една опашка от около 15 души. Още преди да си отворя устата, чиновничката по обичайния арогантен социалистически начин блъсна на гишето две малки книжчици, притурки към паспорта, и ми каза: „Подпишете се тук.“ Аз ѝ казах: „Другарко, аз не искам да пътувам. Върнете ми парите.“ При кандидатстването за разрешение бях внесъл около 1 500 лева тогавашни пари. Иззад гишето се разнесоха яростни крясъци – не можело да правя така, след като толкова време ме били проверявали, след като ме били удостоили с тази голяма чест, сега как така съм щял да се отказвам! Каза ми: „Сега не мога да ви върна обратно нито пари, нито документи. След три месеца, като изтече срокът на притурките, елате и ги върнете.“

Бягай!

Озовах се на улицата с въпросните псевдо-паспорти, разрешаващи пътуване из тогавашния соцлагер, както и едно недъгаво подобие на чекова книжка, с което имах право да тегля чехски крони на стойността на онези 1 500 лева. Беше ми писнало от всичко. Върнах се вкъщи, качихме багажа в колата и заминахме на море. Тъй като колата беше натоварена със сърфове и всевъзможни други необходими неща, карах бавно и ни трябваха около 10 часа, за да стигнем до морето. За по-спокойно пътувахме нощем, отзад в колата постилахме одеяла, за да спят децата. През тази нощ с жена ми си говорихме за много неща. Някак си не бях особено щастлив от ситуацията. От една страна имах смешните паспорти в джоба си и можехме да напуснем България всеки момент, макар да не знаех точно какво щяхме да правим в Югославия. Страхът от заплахите, които бях слушал вече доста време, оставаше. От другата страна беше обичта ми към моята страна, към хората, които ме обграждаха, желанието ми да стоя в България. Жена ми не взе страна в тази дилема и остави решението в мои ръце.

На морето няха никакво спокойствие. Не-

прекъснато ме връхлиташе страхът, че закани-
те срещу семейството ми ще се изпълнят. Тези
мисли започнаха да вземат връх. Вече действи-
телно се чувствах много уплашен. След около
десетина дни на морето казах на жена си, че
може би пък няма да е зле да отидем поне до
Белград и оттам да говорим по телефона със
сестра ѝ в Австралия, за да разберем как въоб-
ще може да се бяга. Жена ми имаше и една по-
далечна роднина, която от много отдавна беше
омъжена в Австрия. Много ми се искаше по ня-
какъв начин да имаме нейния телефон, за да мо-
жем да ѝ се обадим, ако стигнем до Югославия.
Вечерта се наредихме на една опашка от 30-40
души пред пощата, за да се обадим по телефона
в София. Жена ми помоли майка си да ѝ намери
телефона на тази нейна братовчедка в Австрия.
Не исках да говоря такива неща от домашния
си телефон от София, когато се върна. Тогава
мобилни телефони нямаше. На следващия ден
изчакахме още веднъж същата опашка, за да
разберем дали е успяла да намери номера. Но
това, което чухме, ни поразя. Оказа се, че въ-
просната братовчедка, мъжът ѝ и брат ѝ, който
също живееше в Австрия, са дошли в България
за първи път от 15 години, на гости на някакъв
свой роднина, който бил управител на къмпинг

на морето. И този къмпинг беше точно съседният до нас! Краката ни се подкосиха.

На следващия ден тръгнахме с цялото семейство да ги търсим на съседния къмпинг. Намерихме ги. Разбира се, и тяхното учудване не беше малко. Казахме им, че искаме да говорим с тях нещо важно и се скрихме между дюните – тогава все още имаше дюни. Разказахме им цялата история. Те бяха също вярващи хора като нас. Бяха шокирани. Казаха, че след всичко, което е станало, те ни съветват да се махнем от България колкото може по-бързо. Казаха: „Елате в Югославия, за другото ще видим как ще стане.“ Следващия ден те дойдоха на гости при нас, в нашия къмпинг, но за бягство повече не говорихме. Опитах се да нагостя австриеца със сафрид (с главите), но това се оказа пълен неуспех. Така се разделихме и повече не се видяхме.

На следващия ден, за ужас на всички свои приятели, аз опаковах целия багаж, за да пътуваме през нощта към София. Всички бяха изумени защо толкова бързо си отиваме – след само две седмици море. Казах им, че ще ходим на екскурзия. Спомням си, че един от моите приятели, кумът ми, вечерта, когато вече беше тъмно, се сбогува с мен и се разплака. Може би

не беше единственият, който се досещаше какво ще стане. Но ние не казвахме на никого, дори на най-близките си приятели, за да не ги излагаме на опасност. Тогава в България имаше закон против „недонасянето“ – ако знаеш, че някой ще избяга, а не съобщиш на властите, можеше да влезеш до три години в затвора.

И така, тръгнахме си от морето в петък вечерта. Пристигнахме в София рано сутринта в събота. Цялото къмпинг-оборудване беше опаковано в денкове. Занесох всичко на един мой близък приятел с пет деца, който много искаше да ходи на море, но нямаше тези възможности. Той беше учен в БАН и живееше с цялото си семейство в гарсониера. Когато отидох, там беше само тъща му. Тя твърде много се учуди, че искам да си оставя някакъв багаж тъкмо у тях. Но жената не възрази и аз натрупах денковете на купчина до тавана.

Вкъщи извадих на масата специални книги по инженерство, които предполагах, че някой ден може да ми трябват, ако беше възможно да стигнат до мен. Стегнахме набързо друг багаж, но пак само летни дрехи – нали отивахме на кратка екскурзия до Чехия... Натоварихме Шкодата. Предварително бях изтеглил малкото валута, която имахме. Взахме заветните доку-

менти и в събота следобед тръгнахме. Пътът се отбихме до моите майка и баща, които бяха на вилата си близо до София. Останах с впечатлението, че те нищо не подозират, но после разбрах, че след като сме тръгнали и сме се скрили зад завоя, майка ми е тичала след колата и е казала на баща ми: „Те ще избягат, те ще избягат!“ На него не му бях казвал нищо за развитието около мен.

Съвсем скоро след това вече бяхме на българо-югославската граница. Там граничарите ни отделиха настрани от чакащите турски гастарбайтери и започнаха да претърсват колата. Не намериха нищо нередно, но явно като цяло им бяхме съмнителни. Бях декларирали валутата, която притежавах – 400 лири стерлинги. Митничарят взе да ме разпитва за какво са ни толкова много пари, какво сме щели да правим с тях. Тогава учудващо една жена митничарка се намеси отстрани: „Ами ще си ги харчат, бе, с три деца са, остави ги.“ Оставиха ни да стоим на жегата повече от един час, без никой нищо да ни казва. Беше 22-ри август 1982 г. Само граничарят от време на време идваше при нас и питаше децата, всяко поотделно: „Къде отивате? За къде пътувате?“ Гъделичкаше под брадичката четиригодишната ми дъщеря: „Къде отивате,

момиченце?“ След малко пак. Тази изтънчена подлост ме отврати. Но децата знаеха, че отиваме в Чехия. Не бяхме водили пред тях никакви разговори за бягство. На практика никой в България не знаеше ясно, че ще бягаме. Може би майката на жена ми подозираше, както и брат ѝ, който трябваше да гарантира за колата ни, че ще я върнем. (Това бяха интересни закони. Колата си беше наша, напълно изплатена, но ако не я върнем в България, гарантът трябваше да плати на държавата 1 500 лв. Изглеждаше, като че аз съм собственост на държавата заедно с цялото си придобито с труд имущество.)

След това дълго чакане и игра на нерви най-после въпросният граничар удари печати в паспортите, прилични на тефтерчетата, и каза: „Хайде, карай!“ Докато не минах локвите и огромните железни бариери на българската граница, не смеех да кажа гък. След като минахме и граничната контрола на Югославия, което отне няколко минути, спряхме на паркинга след границата и децата учудено ме гледаха как размахвам ръце зад кормилото и викам: „Свободен, свободен!“ Е, за това всъщност беше още малко рано, но все пак бяхме вече напуснали границите на България. Жена ми беше по-уплашена и от мен.

След години разбрахме, че точно този петък, когато ние се стягахме да се връщаме от морето, вкъщи е идвал да ни търси агент на Държавна сигурност. Най-вероятно добричкият партиен секретар на бившия ми институт беше размислил над моята молба за разрешение за пътуване през Югославия и беше подал съответния сигнал. Но нас ни нямало. Агентът се качил на горния етаж, където живееше един доктор, и го питал къде сме. Докторът казал, че сме на море. „Къде на море?“ „Е, не ги знам.“ „Кога ще се върнат?“ „Най-рано след две седмици.“ „А ще пътуват ли в Чехия?“ Докторът отговорил: „А, не, щяха да ходят, но се отказаха.“ Това ни беше спасило. Агентът казал, че ще ни потърси пак след две седмици и си тръгнал. Точно на следващата сутрин, в събота, ние се върнахме от морето и до пет часа следобед вече бяхме напуснали България. За сетен път се убедих, че тази Сила, която е оттатък, която вече познавах като Бог, може да управлява събитията, така че едно наше дело да успее или да не успее в зависимост от Неговата воля.

И така, пътувахме по магистралата от Ниш към Белград. В неделя рано сутринта пристигнахме в един слънчев, но учудващо заспал Белград. Не стига, че там времето е един час

назад от България, а те нямаха и лятно време. Постояхме в една градинка на сутрешното слънце, после се обадохме по телефона на сестрата на жена ми в Австралия. Тя ни посъветва да отидем в австралийското посолство и да поискаме убежище. Тръгнахме да се разхождаме из Белград и да търсим улица „Змайовина“, където трябваше да е посолството. Накрая я намерихме, така че знаехме, къде да отидем на следващия ден. До вечерта намерихме един достатъчно евтин хотел. Тъй като не знаех какво ни чака, исках да харчим колкото може по-малко. Преспяхме с трите деца в една стая с две малки легла. На сутринта седнахме да закусваме и понеже не бяхме свикнали, че закуската е безплатна, сервитьорът трябваше на няколко пъти да ни казва: „Яжте бе, братя, яжте, всичко е безплатно!“ Направи ми силно впечатление сърдечното отношение на сърбите към нас. На такова нещо не бяхме свикнали в България.

В понеделник сутринта отидохме в австралийското посолство. След подозрително дълго чакане в коридора, една жена ни прие на гишетото. Когато ѝ казах, че искаме да емигрираме в Австралия, тя каза: „Оттук е невъзможно!“ Започна да говори много тихо и ни даде някакъв адрес на мисия на ООН, където трябвало да се

обадим. Беше ме страх да отида там, тъй като не знаех дали няма да ни върнат обратно в България.

Междувременно се обадихме на братовчедката на жена ми в Австрия и тя каза да тръгнем към австрийската граница, пък да видим какво ще стане. И така, отправихме се на едnodневно пътешествие от 700 км към град Марибор. Там преспахме пак в хотел, вечеряхме най-после в един ресторант, тъй като дотогава бяхме яли само сандвичи и суха храна. Аз дори изпих една наливна бира и тя страшно ми се услади. Такова нещо в България почти нямаше по онова време.

Междувременно нашите австрийски приятели бяха установили, че чрез мисията на ООН в Белград можем наистина да емигрираме, но трябвало да изчакаме известно време, за да ни посочат страна, за която можем да заминем. Добре, че Шкодата беше новичка. Качихме се пак на нея и тръгнахме обратно към Белград – още 700 км. Намерихме въпросната мисия на ООН, на която вече имахме адреса. Жена ми ме чакаше навън с трите деца. Не смееше и тя да влезе вътре, да не би нещо да ни арестуват. Аз влязох и след известно чакане ме прие един служител. Разказах му историята си, но той каза: „Това е твърде малко. Вие трябва да можете

да докажете, че сте били преследвани в България.“ Казах му, че ако можех да докажа, че съм преследван, сега едва ли щях да съм тук. Той отговори, че нищо не може да направи. Каза ми да си отивам. Аз се уплаших, че сега сигурно ще ни арестуват, и по най-бързия начин си тръгнах оттам. Качихме се пак в колата и тръгнахме обратно към Марибор.

Преди Марибор се обадохме от уличен телефон на братовчедката на жена ми в Австрия. Тя ни каза да се опитаме по тъмно да минем пеша югославско-австрийската граница. Наближаваха границата по шосето, оглеждах околността – плътни лозя, засадени в различни посоки, и доста високи хълмове. Нямах нито компас, нито представа къде точно се намира границата и как се охранява. Бях сигурен, че да тръгна посред нощ с три деца на 12, 9 и 4 години да търся границата, е безумие. Първите селски кучета щяха да ни надушат и да ни издадат. По дрехите ни си личеше отдалеч, че сме източно-европейци. Много пъти по-късно съм минавал по същия път и отново съм оглеждал и съм преценявал шансовете за успех на подобна акция. Всеки път съм виждал, че тя е била обречена на неуспех.

Наредих се на опашката от коли с гастарбай-

тери, които чакаха да влязат в Австрия. Надявах се просто да мога да дам газ и да мина. В колата цареше гробно мълчание. И децата разбираха, че моментът е много решаващ и страшен. Когато и последната кола пред нас тръгна, аз продължих, но пред колата ми стоеше един сръбски митничар. Изравних се с гишетото, на което трябваше да подам документите. Подадох нашите бележки за пътуване в Чехия заедно с паспортите ни. Този на гишетото каза нещо на другия, който стоеше до колата ми, и той бързо спусна бариерата. Взе така наречените паспорти и ми каза: „Па то е бугарска лична карта! Къде сте тръгнали?“ Казах му: „Па, искаме да видим как е в Австрия.“ Той ми каза: „О, искате да бегате!“ Започна дълго писане и попълване на някакъв формуляр. Онзи отпред не мърдаше. Май за по-сигурно сложи и нещо бодливо пред колата. Аз се бях вторачил в този, който попълваше формулярите. Той ми каза: „Вие сте бегълци. Сега ти попълвам този формуляр и с него най-късно до 24 часа трябва да се явиш на югославско-българската граница. Иначе ще ви арестуваме и ще ви изпратим в България.“

Така ни върнаха обратно. Отидохме в хотела и се помолихме Господ да ни помогне някак си. Знаехме, че вече почти сме обречени. Тряб-

ваше да се връщаме в България по най-бързия начин, вече с информацията, че сме се опитвали да бягаме. Обадохме се в Австралия, роднините ни казаха в никакъв случай да не се връщаме. Обадохме се и на братовчедката в Австрия. Тя каза: „Идете утре в Крани, един граничен град в Словения. Стойте на гарата и ни чакайте, ние ще дойдем.“

Още преди обяд на другия ден пристигнахме в Крани и зачакахме. След няколко часа те пристигнаха с един син микробус, натоварен с разни багажи, и с двете си деца. Поздравихме се набързо и мъжът на братовчедката каза: „Карайте след нас.“ Тръгнахме. Видях в огледалото, че след мен караше един сръбски полицаи с мотоциклет. Австрийците също го забелязаха и започнаха да обикалят по улиците на града. Аз карах след тях, като се стараех да съм поне през една кола, а не непосредствено зад тях. Това продължи доста време и вече очаквах да имаме големи неприятности, но полицаят изведнъж се отказа от преследването. Тогава излязохме извън града, след малко свихме по един черен път и навлязохме в една гора. Там набързо прехвърлихме нашия багаж в техния микробус. Те извадиха една голяма купчина паспорти. Бяха ги събрали от хората от тяхната църква в Австрия,

всички семейства, които имаха по няколко деца. Започнаха да гледат на кого „приличаме най-много“. Оказа се едно швейцарско семейство с три деца – чудно хубави червени паспорти с бели кръстове. Дребната подробност беше, че човекът, с чийто паспорт трябваше аз да мина границата, беше сляп. А колко можеха петима души да приличат на други петима души, за това вече коментарът е излишен. Братовчедката с големия си оптимизъм и доверието си в Бога, които впоследствие имах възможност да опозна, ми каза: „Е, ще си затвориш очите.“

Трябваше да паркираме някъде Шкодата, защото в гората щеше много да бие на очи, ако някой я забележеше. Пак карахме из града, никъде нямаше паркинг. Накрая видях някакъв широк, почти празен паркинг пред една голяма сграда в центъра на града. Имаше някаква табелка, но не разбрах какво пишеше на нея. Беше ми все едно! Спрях колата там, заключих я и пъхнах вторите ключове отвътре в задната броня. Качихме се в микробуса на австрийците. Вече се беше стъмнило, беше може би към 10 часа вечерта. Братовчедката даде на децата приспивателно, за да не ни издадат по някакъв начин на границата. Увери ни, че е напълно безвредно, хомеопатично, което на мен тогава нищо не ми

говореше. Във всеки случай те се ококориха още повече, нямаше и следа от заспиване. Насочихме се към австрийската граница. Не знаехме думичка немски. Жена ми единствено говореше английски, което за швейцарка нямаше да ѝ помогне особено. Аз наредих на децата: „Затваряйте си очите и се правете на заспали, иначе ще ви откъсна главите!“ При такава страховита заплаха те послушаха. И аз притворих очи и се опитах да се правя на съп. Все пак исках да следя какво става. Беше ми ясно какво рискуват братовчедката и мъжът ѝ. Ако ни хванеха, и те щяха да отидат в югославски затвор за нелегално прехвърляне на хора през границата.

Съпругът на братовчедката заговори югославския граничар, докато му подаваше паспортите. Впоследствие разбрах, че го е питал къде може да зареди, тъй като му свършвал бензинът. Граничният полицаи отвори страничната врата на микробуса и ни огледа. Децата се бяха заровили в завивките. Жена ми гледаше невъзмутимо, а аз стоях с притворени очи. И преди да тръгнем се бяхме молили, и сега непрекъснато викахме към Господ да ни преведе през това изпитание. Граничарят тръшна вратата и ни махна да тръгваме.

Веднага след граничния пункт започваше

един тунел. Като навлязохме в него, мъжът на братовчедката пусна кормилото, размаха ръце и закрещя от радост. Всички се развикахме. Не можехме да повярваме, че това е истина. След това се разнесе командата: „Затваряйте очите пак, идва австрийската граница!“ Но нея минахме само с едно махване на ръка от граничния полицай.

Така се оказахме в една нощна Австрия – широки магистрали, осветени градове, блестящи витрини... Нещо съвсем ново за нас. Но знаех, че нещо безвъзвратно се е скъсало и е останало зад нас. Знаех, че съм изгубил родината си, майка си, баща си, близки, приятели, братя и сестри. Знаех, че вече не притежавам нищо освен няколко летни парцала в колата и около 300 английски лири, които ни бяха останали. Карах 37-мата си година и знаех, че цялата ми досегашна кариера като инженер е приключила. Бях се върнал, така да се каже, в първи клас. Не говорех езика на тази страна, не владеех на практика почти никакъв чужд език освен руски. Тепърва ни предстояха големи трудности, но за тях не мислех. Само си повтарях, че децата ми са спасени. Почти през целия път до Горна Австрия, около 300 километра, с жена ми се държахме за ръце и благодаряхме на Бога.

Първи клас

Пристигнахме в къщата на братовчедката някъде около 4 часа през нощта. Легнахме да спим в една стая. Въпреки че беше август, аз затворих прозорците, понеже ме беше страх, че комунистите могат по някакъв начин да ме достигнат и тук.

Осъзнавах какво бяха направили хората, които ни измъкнаха от Югославия – те бяха рискували живота си за нас. Мъжът беше директор на едно библейско училище в Австрия. Направи ми силно впечатление с решителността и хладнокръвието си. Разбихах, че такова нещо могат да направят само хора, които са Божии деца, тъй като ние на практика не се познавахме като роднини. Те изложиха на риск и собствените си деца. Микробусът беше взет под наем. Ако ни бяха хванали, щяха да го конфискуват. Точният размер на риска не беше съвсем ясен, но във всеки случай беше огромен. Те бяха за нас спасителите, които винаги ще уважавам. Но знаех, че те служат на един по-велик Спасител, който им даваше сили и морал да направят всичко това.

Преди да повярвам, се дразнех от християните, че все ми говорят за Христос, че бил дал

живота Си за мен, и все искаха да ме убедят да вярвам в Него. Впоследствие, когато минах от другата страна, разбрах, че когато ние повярваме в Христос и разберем това, което Той е сторил за нас, у нас буквално заживява Неговият Дух. И Той ни подтиква да помагаме на другите хора, да ги спасяваме, да им казваме тази спасителна новина, да им правим добро – не за да спечелим благоволенieto на Бога, а понеже в нас вече живее самата същност на този Спасител.

Сутринта се разходих около къщата на хората. Все още бях някак си наплашен от „страшния капитализъм“. А вече от собствен опит бях и много наплашен от страшния социализъм. Така че не смеех много да се отдалечавам. Тръгнах на изток по едно малко пътче. Изминах 500-600 метра, като се молах Бог да ни даде път и бъдеще, да запази семейството ни. Тогава не подозирах, че съм стигнал точно до мястото, където след 7-8 години щеше да се издига собствената ми къща.

Тъй като беше събота, изчакахме понеделника и отидохме в полицията. Нашите спасители гарантираха за нас, за да останем да живеем при тях, а не да отидем в емигрантски лагер. Взеха ни отпечатъци от пръстите, фотографираха ни на една поляна. Попитаха как сме влезли в Ав-

стрия и се задоволиха с отговора, че сме влезли нелегално. Попълнихме документи за искане на убежище по религиозни причини. Когато цитирах член 38 от Конституцията на България, полицаят кимна утвърдително и доста гръмко се засмя. Това беше достатъчна причина за политическо убежище. Впоследствие, с времето, което прекарах на Запад, видях още по-ясно цялата абсурдност на този член. Как е възможно да се задължи един цял народ да възпитава децата си в духа на една идеология, в която вярват шепа хора? Комунистическа България беше една държава, всъщност изградена на религиозна основа. Хората бяха принудени да градят нещо, в което нито вярваха, нито пък можеха да осъществят с грешното си естество.

Учудващо бързо, в рамките на един месец, получихме убежище, така наречения „азил“. Това беше статутът на политически бежанци. Един ден съпругът на братовчедката дойде и ми каза: „Хайде да вземем Шкодата от Югославия.“ Аз се изумих, нямаш представа как може да стане това. В Крани, граничния град, където се срещнахме, имаше църква, подобна на тяхната. Обадох се на тамошните си братя и ги помолиха да отидат да видят дали Шкодата е там, където я бяхме оставили. Отговориха им, че си стои

непокътната в центъра на града – на паркинга на Комитета на комунистическата партия! Братовчедката имаше един Фиат, свалихме номерата му, качихме се на другата им кола и се върнахме в Югославия. Аз, разбира се, не посмях да мина границата, а чаках в Австрия. Седях на една пейка и гледах шосето към югославската граница. Тях ги нямаше и нямаше, и нямаше... Това беше едно от най-дългите чакания в живота ми. Изведнъж по шосето се зададоха две коли. Благодарих на Господа с цялото си сърце! Отишли в града, Шкодата запалила веднага, пак в една гора свалили българските номера, сложили номерата на техния Фиат и отново минали границата. Това пак си беше чудо от Господа. После последва още едно, макар и вече не толкова страшно изпитание – трябваше да карам зад тях 300 км с Шкодата. Те караха със 130 км в час, а Шкодата със сетни сили достигаше 128. Но сам нямаше да се оправя в Австрия, така че – „газ до дупка и два пръста смукач“! С колата пак отидохме в полицията. Пак ни попитаха как е внесена, пак отговорихме „нелегално“. И пак този отговор се оказа достатъчен. Никой не попита нищо повече, регистрираха я.

Постоянно мислехме и се тревожихме за близките си в България. Знаехме, че те стра-

дат. Отначало не смеехме да им се обадим по телефона. Пускахме писма от един съседен град, който се наричаше Санкт Петер – в Австрия има може би десетки градове с това име. Живеех в непрекъснат страх, че ще ме проследят и ще си отмъстят. Лека-полека започнахме да получаваме и новини от България. Родителите на жена ми не ги бяха закачали, по всяка вероятност, защото те като вярващи и без това бяха „врагове на народната власт“ и от тях едва ли нещо можеха да изкопчат. Но баща ми беше викан в Държавна сигурност. Карали го да дойде в Австрия и да ни върне обратно. Той отказал категорично. Несъмнено е знаел, че в България не ме чака нищо добро. Казал им: „Вие сте си виновни, че сте го пуснали.“ Те му обяснили, че ни пуснали, понеже той самият бил стар партиен член и ги било страх да не го обидят. На брат ми вече се гледаше с лошо око, кариерата му пострада. А братът на жена ми, който беше музикант в известен софийски оркестър, до падането на комунизма не беше пуснат на нито едно турне в чужбина. На всичкото отгоре, като гарант трябваше да плати 1 500-те лева гаранция за това, че нашата кола не се е върнала в България. Едва години по-късно му ги върнахме.

Така заживяхме в Австрия, в дома на братов-

чедката на жена ми. Бяхме подали документи за емиграция в Австралия и получихме принципно разрешение за убежище, но трябваше да изчакаме да ни включат в една програма за емигранти. Минахме две интервюта и зачакахме. Сутрин, докато мъжът на братовчедката беше на работа, аз учех английски. Следобед му помагах да строи новата си къща. Тя беше почти завършена и след един месец всички заедно се преместихме в нея. Лятото свърши, но тъй като очаквахме всеки момент да заминем за Австралия, не записахме децата на училище. Но отговор от австралийското посолство така и не идваше. В мен се засилваше чувството, че някак си трябва да заживея в тази страна, в която бях попаднал. Не можехме все да стоим като на гости у хората. Ходехме от време на време с тях на църква, те бяха мили и добри. Но това не можеше да продължава безкрайно. Когато цял живот си работил, за да си изкарваш хляба, това е крайно необичайна ситуация. Следобед помагах на човека, но това не ми беше достатъчно.

При едно от пътуванията ни наоколо видях едно заводско хале и попитах какво правят там. Оказа се, че това е машиностроителна фирма, която прави нестандартни машини – точно това, което аз бях конструирал и в което имах

опит. С помощта на братовчедката, тъй като моят немски беше никакъв, само на спомени от гимназията, написах едно писмо до собственика. Предложих му да конструирам за фирмата му две машини, без да ми плаща нищо, само за да види как работя. Мислех активно и се молах Бог да ми помогне да се устроя в Австрия.

Когато дойде октомври, вече решихме да запишем децата на училище, а малката дъщеря – на детска градина. Тя ходеше там с голяма радост, за разлика от синовете ми, които в България винаги плачеха, когато ходеха на детска градина. Тогавашните български детски градини като че ли бяха олицетворение на детското нещастие. По-късно големият ми син ми е разказвал покъртителни истории, например, че ако не си изядеш супата, ти сипват в същата чиния второто, ако не изядеш и този буламач, ти сипват вътре и десерта и докато не го изядеш, нямаш право да мръднеш от столчето. Може цял следобед седиш пред тази попара. Можете да си представите това насилие над децата. На всичкото отгоре, в неговата детска градина имаше едно стълбище към мазето, което нямаше никакъв парапет, само 30 см бетонен перваз. Когато беше на четири години, синът ми падна по тази стълба в мазето и си удари жестоко главата.

Вместо да извикат Бърза помощ и да го закарат в болница, ми се обадиха да дойда от Дървеница до центъра на София, за да си закарам сам детето до Пирогов. Още си спомням ужаса и ожесточението към социалистическата детска градина, които преживях тогава. Синът ми естествено имаше сътресение на мозъка. И до днес на главата му остана цицина от този случай. А когато по-късно падна при каране на ски на Алеко, спасителите го свалиха до пункта на ПСС и извикаха Бърза помощ, имаше съмнения за тежки наранявания на гръбнака. Когато Бърза помощ дойде, лекарката го прегледа и каза, че едно транспортиране до Пирогов може да бъде фатално, затова тя не се наемала да го направи. И си тръгна, като ни остави в хижата на Спасителната служба. Какво друго ми оставаше освен аз сам да транспортирам тежко пострадалото си дете до Пирогов на задната седалка на Шкодата? Пътят надолу беше осеян с дупки и буци лед. Тогава аз вече бях повярвал. През цялото време с другия ми син се молахме на Бога да запази детето и да му даде здраве. Когато стигнахме до Пирогов, синът ми каза: „Мисля, че вече не ме боли нищо.“ Искрено казано, беше ме страх да го оставя. Продължихме за вкъщи. Пристигнахме, той стана, стигна сам до асансьора и се

прибрахме у дома. Не мога със сигурност да твърдя, че Бог го изцели, но дълбоко в себе си вярвам, че стана така. Може би и това преживяване ми даде сили по-късно да се опълча срещу този режим и да изведе децата си от България. Това го вярвам и до ден-днешен.

В началото на декември собственикът на машиностроителната фирма ми се обади и ми каза да дойда да опитам. Отидох с Шкодата, с летни гуми, в един дълбок сняг. Един инженер ми помогна да разгледаме една папка с чертежи на познатия непознат немски език. Това беше копирна фреза за производство на ски. Попитах го какво трябва да направя, като си мислех, че ще искат да правя чертежи на детайлите на фрезата. Но той ми каза: „Трябва да конструирате нова машина, за еди-коя-си фирма.“ Попитах откъде мога да видя какви части, двигатели, лагери и пр. мога да използвам. Той ми показва една камара от каталози. Бях безкрайно учуден. Попитах: „Всичко това ли мога да ползвам?“ Той каза: „Да, разбира се.“ Когато в България трябваше да конструирам някаква машина, първата стъпка беше да отида с едно шише ракия в склада на гара „Илиянци“. Там намирах лагерите, които беше възможно да се намерят, и после, спрямо това, което имах, из-

мислях машината. Нещо като първо да намериш копчетата, и после по тях да ушиеш костюма. А тук можех да ползвам каквото си искам! Заех се с работата. Някак си всичко ми вървеше, както се казва „по вода“. Бях изпълнен с енергия и идеи. Разбира се, опитът, който имах, си казваше думата, но имах силното чувство, че и нещо друго ми помага. До вечерта една чертожна дъска с размери метър на метър и половина беше запълнена с най-важната част на машината. Към края на работното време шефът на фирмата дойде да види какво съм направил. Бих казал, че зяпна от учудване. Няколко пъти каза високо нещо на немски. Тогава не го разбрах, но после осъзнах, че питаше: „Кой направи това?“ Явно беше потресен, че един български инженер за един ден може да свърши толкова работа. Тайно злорадствах. Той извика всички отговорни инженери от производство, конструкция и технология и започнаха да разглеждат чертежа. Явно останаха много доволни. Попитах дали да идвам утре. Отговорът беше ентусиазирано и многократно повторен: „Ja, ja, natürlich!“ – „Да, да, разбира се!“

Прибрах се вкъщи, разказах какво беше станало, всички ме разпитваха, всички се радвахме. Но по-късно вечерта, към 8 часа, извед-

нъж вдигнах температура над 39 градуса, отиваше към 40. Това беше фатално. Не можех на втория ден да не отида на работа. Казах си: „Господи, не може да ми дадеш такъв хубав ден, а накрая всичко да се провали заради някаква болест!“ Заболя ме гърлото – аз си имах един такъв особен вид фарингит, свързан с висока температура и много страшни болки в гърлото. Жена ми намери отнякъде 300 грама австрийски ром. Легнах си в леглото и бавно го изпих на малки глътки. До полунощ бях заспал. В 6 часа на другата сутрин трябваше да изляза за работа. Събудих се малко преди 6 и с огромна благодарност към Този, който е оттатък, установих, че нито ме боли гърлото, нито имам температура. Облякох се, скочих в Шкодата. Не исках в никакъв случай да закъснявам. Работното време започваше в 7 часа, а фирмата беше на 20 км от къщи. Навън беше снежна виелица, а аз бях с летни гуми – тогава зимните гуми не бяха познати в България, имаше просто „гуми“. Още на първия разклон за една ферма колата поднесе и хлътна в канавката край пътя. Хукнах към обора, където фермерът Сеп хвърляше сено на кравите – в Австрия всеки втори селянин се казва Сеп. Започнах панически да му викам: „Löffel, Löffel!“ Това значи „лъжица“, но аз не

знаех как е на немски „лопата“. Той ме гледаше изумен, но накрая разбра, взе лопата и дойде с мен. Помогна ми да изгребем снега около Шкодата и ме бутна, за да изляза. Благодарих отново на Бога и на Сеп за помощта. Така започна моята трудова кариера в Австрия.

Започнахме да търсим жилище. С помощта на братовчедката открихме съвсем близо до къщата, в която живеехме, четири мансардни стаички, които се даваха под наем. Ползвахме едната като кухня, втората като хол, а другите две – като спални. Хазяите бяха много симпатични хора и ни приеха с радост. Когато пристигнахме пред новото си жилище с нашата Шкода, хазяйката видя летните ни спални чували и двата куфара с дрехи и учудено попита: „А къде ви е багажът?“ Вдигнахме рамене – друг багаж нямахме. В квартала живееха задружни хора, които имаха много добри отношения помежду си. Те бяха католици, а за тях вярата означаваше повече отколкото за православните българи. И те ходеха на църква само от празник на празник, но считаха за естествено, че винаги трябва да правят добро. Много бързо къщата ни се напълни с чудно хубави, дебели пухени юргани и всевъзможни вещи, необходими за домакинството. Християните от църквата, които

бяха дали паспортите си, за да минем границата, ни дадоха една сума пари, която се равняваше на една месечна заплата. Това беше огромна помощ за нашето заселване в непознатата страна със странен език.

Животът започна да се нормализира. Аз работех. Плащаха ми много малко, приблизително колкото на един шлосер, но аз не знаех това и бях доволен. Момчетата ходеха на училище, а следобед си учеха уроците заедно с майка си, която на свой ред старателно учеше немски. Дъщеря ми ходеше с радост на детска градина заедно с момиченцата на хазяите.

И изведнъж дойде страшната новина – която бяхме чакали, и която би трябвало да ни зарадва. Бяхме одобрени в една държавна програма за емигранти за Австралия и можехме да заминем. Аз вече бях започнал да уча немски. Всеки ден във влака прехвърлях от единия джоб в другия по десетина думи, докато ги науча. Казах на шефа си, че ще заминавам за Австралия, а той ми каза, че съм луд и няма какво да правя там. Но понякога ние имаме мечти, блянове, които на всяка цена искаме Бог да ни изпълни. И понякога Той ни ги дава само и само за да видим, че не бива да сме толкова упорити в желанията си.

Дотам и обратно

И така, на 1-ви март 1983 г. с цялото семейство се натоварихме в един препълнен с емигранти Джъмбо джет и излетяхме за Австралия. Хората, с които дотогава се бяхме запознали в Австрия, сякаш останаха наскърбени, че си отиваме. Успях да продам гордостта на социалистическото автомобилостроене, новичката Шкода на 14 000 км, за сума от порядъка на 1 000 евро. Но очаквахме новия живот и бяхме доста щастливи.

Щастието ни продължи до междинното кацане на летището в Бомбай, Индия. Там имахме един час престой и всички тръгнахме да се разхождаме по летището. А то не беше като съвременните летища, които са ни познати. По-скоро приличаше на женския пазар – сергии, магазинчета за всевъзможни неща, викащи търговци, блъсканица. Ние зяпахме по магазинчетата, купихме по някое подаръче за близките си. Изведнъж с ужас установихме, че почти петгодишната ни дъщеря не е около нас. В главата ми като че избухна бомба. Втурнахме се като луди наоколо, но никъде я нямаше. Ако това беше летището във Франкфурт или Виена, все щеше да има някаква надежда. Но в Бомбай – русич-

ко петгодишно момиченце, самичко – направо тръпки ме побиваха. Оставах 15 минути до времето, когато трябваше да се качим на самолета. Жена ми хукна с момчетата да съобщи на персонала, че детето е изчезнало, а аз продължавах да обикалям летището. Плачех и цялото ми същество викаше към Бога. Знаех, че оттук няма да мръдна, докато не я намеря. В отчаяние хукнах обратно към терминала, няколко минути след като времето вече беше изтекло, за да видя дали нещо не е станало. Насред пътя ме срещна жена ми, която тичаше с всички сили и викаше: „Намери се, намери се!“ Оказа се, че една полякиня от същия полет видяла детето, познала го, че е било в самолета, хванала го за ръка и го довела на терминала. Дано Господ я възнагради богато за това. Все още напълно смазани и треперещи се качихме в самолета и полетяхме към бленуваната Австралия.

Има такива неща в нашия живот – страшни неща, чудни неща, необясними неща. И ако човек се обърне назад и погледне живота си, ще види, че целият е осеян с малки и големи случаи на благодат, често необясними. Когато лошото отmine, лесно можем да си помислим, че всичко е било естествено. Но ако размислим, ще видим, че доброто не е естествено, по-ско-

ро лошото е естествено. В такива моменти ясно съм чувствал добрата намеса на Някой, който се грижи за мен. Такива моменти има в живота си всеки човек. Може би Господ е заложил в нашето съзнание един „чип“, който да ни нашепва: „Абе, има Нещо.“ Това е Неговата отговорност към нас. Жалко, ние често го подминаваме, не винаги искаме да го потърсим и да се запитаме защо така се е случило и какво означава това. Но има и хора, които усещат, че нещо свръхестествено се е случило, и се обръщат към Него с желанието да го разберат. На едно място в Библията Бог казва: „Опитайте ме и ще видите, че съм благ.“

И така, кацнахме на летището в Сидней. Заедно с другите емигранти попаднахме в един hostel. Дадоха ни малък апартамент – самостоятелна къщичка с две големи стаи, баня и тоалетна. Кухня нямаше. Разбира се, сестрата на жена ми и мъжът ѝ дойдоха да ни посрещнат. Вечерта седнахме на леглата, помолихме се на Бога и благодарихме за това развитие на нещата.

Така започна сблъсъкът ни с непознатата страна. Там се стъмваше много бързо. Прозорците бяха отворени. Изведнъж през прозореца със силно бръмчене влетя огромен бръмбар и се

плесна на стената. Доста се учудихме. Аз се качих да го разгледам и с ужас установих, че това е огромна хлебарка с червени крила. Оказа се, че в Австралия хлебарките летят. Затворихме веднага прозорците. На следващия ден повдигнах няколко плочи в градината около къщата и видях, че отдолу е пълно с хлебарки. Тук и мухите бяха различни, и небето беше различно, и всичко останало беше различно. В пет сутринта започваха да цвърчат папагали – такива ужасни крясъци, каквито и българските сойки не могат да докарат. Хостелът имаше общ стол, който силно миришеше на овче месо. Навсякъде бяхме заобиколени от амбицирани източноевропейци. Българи нямаше, поне ние не видяхме. Бяха преди всичко поляци, чехи, унгарци. Германци също нямаше.

Започнахме да учим английски и да разпитваме за работа. Един вид, започна интеграцията. Копнеехме за домашна среда, хостелът си беше общежитие. Тук за първи път, откакто бях повярвал, изпаднах в конфликт с жена си. Тя като че ли изпадна в шок от новата страна. За първи път в живота ми посегна да ме бие – къде съм я довел... Разбрах, че християнският живот не върви автоматично гладко и безоблачно само защото вече сме спасени и сме Негови деца.

Междучовешките проблеми и конфликти си остават наша отговорност и ние трябва да си да ги решаваме с това, което сме разбрали от характера на Бога и Божието слово. Този конфликт отмина бързо. На следващия ден отново бяхме в мир и любов. Но обстановката в този hostel явно ни действаше много тягостно.

Тук започнах да разбирам какво значи общност. Другите емигранти се бяха обединили в национални общности, събираха се често, пееха, говореха си, насърчаваха се. Ние изпитвахме самотата с пълна сила. Казах на жена си: „Ако искаш, мога да питам в българското консулство дали не можем да се върнем.“ Не си мислете, че християнинът не може да прави глупости. И така, един ден намерихме българското консулство и отидохме там тайно и от близките си, и от децата, които бяха на училище. Тук не се страхувах толкова, смятах, че чак от Австралия не могат така лесно да ме хванат и да ме откарат в България – беше твърде далеч. Влязох в консулството, прие ме един мъж с една секретарка. Седнах на един бял диван и още преди да си отворя устата да обясня за какво става дума, от носа ми изведнъж рухна огромна струя кръв. Такова нещо не ми се беше случвало никога през живота – а и след това също не ми се е

случвало. Настана паника, разтичаха се, напъ-
хаха ми в ръцете тоалетна хартия и бързо ме
изтикаха навън, да си отивам. Явно се уплаши-
ха, че някой може да ги наблюдава. Така Господ
ме отърва от „блестящата“ идея за завръщане
в България. И друг път в живота ми Господ е
правил неочаквани неща и с голяма любов ме е
отървавал от ситуации, в които съм се набут-
вал сам. Когато излязох навън целият в кръв,
жена ми се ужаси. Разбира се, помисли, че са
ме били. Хвана ме за ръката и ме повлече да се
махаме по-бързо оттук. Не знам, може би Гос-
под ме наби.

След един месец се преместихме в един
„флет“ – апартамент – точно до нашите роднини.
Те живееха на 100 метра от Бондай бийч – най-
красивия плаж на Сидней. Към 10 часа сутрин-
та отивахме на плаж и се връщахме чак вечер-
та. Държавата ни даваше помощ за безработни,
по 200 долара на седмица и това беше напълно
достатъчно. На практика нямахме никакви гри-
жи. Но ако си мислите, че да не правиш нищо е
раят на земята, се лъжете. Още в самото нача-
ло на Библията Бог казва на човека, че с труд
ще си изкарва хляба. Някак си човек не може
да прекара живота си на една хавлиена кърпа
на плажа. Намерихме някои стари мебели, по-

устроихме се. Но безделието започна да ни се отразява зле. Волвото на баджанака ми пушеше много и въпреки че досега не бях вършил такава работа, смело му разглобих двигателя и го ремонтирах. Бях безкрайно учуден, когато колата отново тръгна и вървеше доста добре. Имах отчаяна нужда да върша нещо смислено.

Все повече ме обземаше чувството, че бях направил нещо фатално. Австралия гъмжеше от източноевропейски инженери, специалисти от Чехия, Полша и Унгария. Когато говорехме с непознати, всички знаеха къде е Чехия, Полша или Унгария, докато за България повечето чуваха за първи път. Не се виждаше никаква перспектива да си намеря работа. Жена ми беше също инженер и имаше второ висше образование като патентен юрист, беше работила в българското патентно ведомство (ИНРА). В патентното ведомство на Австралия имаше свободни места и можеха веднага да я вземат на работа, но трябваше да има австралийско гражданство, за да бъде държавен служител. Така че и тя намаше работа.

Посетихме и някои протестантски църкви. Бяхме посрещнати с абсолютна хладина. Някои ми казаха: „Ще мине още много време, докато се устроите.“ Четях Библията, но някак само за

собствена утеха и напътствие. Нямахме някаква активна дейност, свързана с Господ, и в това отношение също усещах празнота. Струваше ми се безсмислено да раста самостоятелно в познание, без да мога да го използвам по някакъв начин.

През късната пролет на 1983 г. – съответно в Австралия беше есен – се получи новина от братовчедката на жена ми в Австрия. Моят тамошен шеф ме канеше да се върна обратно и да работя при него като инженер. Беше поръчал да отида в австрийското посолство и да подам молба да ми бъде разрешено да се върна в Австрия. Отидох в посолството, но там служителката ми каза, че съгласно техния закон за емиграцията, след като съм приел убежището на трета страна, вече не мога да се върна в Австрия. Попитах я дали не мога все пак да подам молба. Тя се подсмихна и каза: „Разбира се, можете да подадете всякаква молба. Но да знаете, че нямате шанс.“

Изминаха четири месеца. Не можех да намеря никаква работа. Баджанакът ми смяташе да купува пиана, да ги поправя и да ги продава. Аз щях да работя заедно с него. Но така стана, че през това време той не купи и не продаде нито едно пиано. И тогава се получи съобщение, ако

желая, да се обадя в австрийското посолство. Там беше същата служителка. Изглежда ме доста странно и каза: „Господин Ненов, вие имате много сериозни връзки в Австрия. Разрешава ви се да се върнете. Молбата ви е подписана лично от вътрешния министър.“ През цялото време ме гледаше с голямо учудване. Всъщност и аз самият бях доста учуден. Впоследствие се оказа, че моят шеф по това време е бил министър на икономиката на Горна Австрия (една от федералните републики на Австрия) и беше използвал връзките си. Много пъти съм виждал как Господ използва разни хора и разни пътища, за да направи това, което счита за добро, или пък дори само за да отговори на нашите молитви. Може да ви се струва странно, но ако Бог е всемогъщ и всеприсъстващ, както казва Библията, то не е чудно Той да може да върши всякакви такива неща. А това може лесно да се провери – ако действително повярвате, че Той съществува, изпробвайте го! Кажете: „Господи, ако те има, моля те помогни ми!“

Но връщането ни не беше толкова просто. След като бяхме дошли в Австралия чрез емигрантска програма, трябваше да платим всички разходи, които австралийската държава беше направила за нас до този момент, ако искахме

да напуснем страната. А и самолетните билети за Европа си бяха наша грижа. За това отново ни помогнаха братовчедката на жена ми и нейният мъж – всъщност неговата сестра прояви към нас истинска християнска любов и ни даде на заем 100 000 австрийски шилинга (около 7000 евро), които после ѝ връщахме десет години. Така завърши приключението Австралия. Сестрата на жена ми и мъжът ѝ бяха шокирани и много ни се разсърдиха. Дори ни обявиха за агенти на Държавна сигурност. Е, това беше по-скоро на шега. Не бяхме такива. Но от момента, в който повярвах, аз действително се чувствах като агент – агент на тази висша Личност, която стои над цялата Вселена и се нарича Бог. И сега имах вътрешното убеждение, че това е решение от Него. Това, което се случи, беше изключително сложно и малко вероятно. Съвпаденията бяха твърде много. Сякаш Той ни връщаше обратно.

И така, озовахме се отново в самолета, този път с много повече багаж.

Спокоен живот

Отново беше август, този път 1983 г. Отново бяхме в Австрия. И учудващо съвпадение, пристигнахме пак на 28-ми август, същата дата, на която преди една година влязохме в Австрия! Отново слушахме познатия непознат немски език. По някакво „чудо“ жилището ни беше свободно. Всичко беше чисто и подредено. На масата стоеше фруктиера с плодове. Хазяйката и мъжът ѝ ни чакаха усмихнати. Предложиха ни по една студена бира в топлия летен ден. Обадох се на шефа си и той ми каза да отида на работа още следващия ден. А жена ми тръгна заедно с децата на курс по немски в близката семинария, на която директор беше мъжът на братовчедка ѝ.

И така, спокойният живот започна. Но тъй като се чувствах като „агент“, както вече казах, агент на една висша Личност и Сила – Бог – исках да работя за Неговите интереси, а не само за издръжката на семейството си и за собствено удоволствие от живота. А какъв е Неговият интерес? Той е създал хората, за да бъдат Негови приятели, Негови деца, да общуват с Него. Те обаче са се отвърнали от Него и вървят по собствените си пътища, които ги водят към ги-

бел. А Бог продължава да ги търси, да се грижи за тях и да ги кани да се върнат към Него и да се спасят. Преди 2 000 години самият Той е дошъл на земята в лицето на Иисус Христос, за да заплати с цената на собствената си кръв вината и отчуждението на Своите творения. Така пътят за връщане е отворен. Това е основанието, на което Бог може да прости греховете на всеки човек, който се обърне към Него за прошка. А всеки, който е получил прошка за греховете си, понеже е приел жертвата на Божия Син, ще живее с Бога още сега, на този свят, и след смъртта си – за цялата вечност в бъдещия съвършен свят. И това е целта на Бога в този свят – най-простичко казано, да спасява хора. А вече спасените хора имат радостта да разнасят нататък тази „добра новина“.

Тъй като жена ми ме подкрепяше във всичко, започнахме двамата да посещаваме бежански лагери и да търсим българи, за да им дадем надеждата и подкрепата, които ние самите бяхме преживели от Бога в нашия емигрантски живот. През този период се срещнахме с много интересни хора. Запознахме се например с дядо Тодор от Казанлък, който беше избягал на 72 годишна възраст, защото вече му беше омръзнало да живее при комунизма. В Австрия

беше работил в една дъскорезница, но там си счупил крака и сега живееше в една болница-приют. Лека-полека той разбра, че Христос е умрял за неговите грехове. Разказа ни покъртителната история, че когато бил млад, майка му и баща му четяли Библията, а той им се подигравал и дори посягал да ги бие, когато ги виждал да отварят тази книга. И на тази възраст дядо Тодор повярва в жертвата на Христос и получи мир с Бога. Кажете сега случайност ли е това! Аз го кръстих във ваната вкъщи и снимахме събитието. Когато занесох филма за проявяване, фотографът ме гледаше много странно и бързо изчезна, след като ми подаде снимките, на които се виждаше как натискам възрастния човек под водата. Но все пак не последва полицейско разследване дали съм давил някого.

Повярва още един българин, млад човек, когато ние много обичахме. Той остана в Австрия, но после изгубихме следите му. Изглежда се върна след реформите в България и там почина. Запознахме се и с две млади красиви дами, които мисля, че също повярваха. Наричахме ги „каките“, понеже ги посещавахме с всичките си деца. Те били излекували Муамар Кадафи от някаква страшна болест. Лично Тодор Живков ги бил изпратил при него с тази задача. После

получили някаква голяма благодарност, която решили да си харчат сами на Запад и затова избягали. Но и на тях изгубихме следите и така и не разбрах какво стана с тях.

Повярва с цялото си семейство и един голям български футболист, който беше играл заедно с Гунди. И тях много обичахме. Те трябваше да заминат за трета страна и още не им даваха убежище в Австрия. Но в тази трета страна нямаше развит футбол и той се опасяваше, че там няма да може да работи. Имаха малко кученце и нямаше на кого да го оставят, когато заминат за третата страна – молеха ни да го вземем ние. Хазяйката ни обаче не позволяваше да гледаме куче и ние много се притеснявахме от тази перспектива. По това време се запознахме с един български пастир, който е бил осъден през 1949 г. в показния процес срещу евангелските пастири, по чудо оцелял в Белене и впоследствие избягал от България. Всъщност той ни намери. Като разбра за притесненията ни около бъдещото куче, той ни каза с лека усмивка: „Молете се и чакайте. Нека първо дойде кучето, пък после ще се оправяте с хазяйката.“ Не биваше панически да се притесняваме за бъдещето, а трябваше със спокойствие и тишина в сърцето да чакаме решението, което Бог ще ни

даде, когато и както Той прецени. На едно място в Библията се казва, че никакъв човешки ум не може да схване мира, който Бог ни дава. Уж знаехме това от доста лични преживявания, но в тази ситуация разговорите с този изстрадал възрастен човек много ни помогнаха да намерим спокойствие. Впоследствие това се превърна в нещо като поговорка в нашето семейство: „Чакай да дойде кучето, пък тогава ще му мислим...“

Накрая стана така, че това семейство получи убежище в Австрия, и то по доста драматичен начин. Те вече заминаваха за третата страна, всичко беше уредено. Ние отидохме във Виена, за да ги изпратим на летището и да вземем кученцето. Нямаше на кого да го оставят и сърце не ни даваше да ги наскърбим. Цялата група емигранти чакаше за уреждане на документите за заминаване от Австрия. И там, на самото летище, някои от тях получиха известие, че са признати за политически бежанци и имат право да останат в Австрия. Явно че австрийските власти правеха това, като разчитаха, че хората вече са си уредили всичко и така или иначе ще заминат. Вероятно искаха да отчетат дейност, че са дали убежище на съответен брой хора, а те са заминали по собствено желание. Но на-

шите приятели, когато получиха документите, казаха: „О, ние оставаме!“ Това малко шокира австрийската служителка, но тя не можеше да направи нищо. Така в последния момент ни се размина и кучето. Това още веднъж затвърди доверието ми в Бога и в това, че Той може да действа по начини, които ние не очакваме и не можем да си представим.

Хората, които са познали Господ и са повярвали, проявяват едни и същи характерни признаци, по които почти винаги може да се познае, че това се е случило в техния живот. Те започват с интерес да четат и да изучават Библията. И учудващо, започват да я разбират без особена подготовка. Те някак си започват да се променят и тази промяна се забелязва от околните. Променя се техният морален мироглед, отношението им към другите. Мъдростта и любовта, която намираме в Христос, започва да се просмуква в тях и да се излъчва от тях. Понякога впоследствие това се замъглява от житейските грижи и трудностите, и това е много тъжно. Но има и още един много характерен признак, че хората са вярващи – те чувстват необходимост да се събират със себеподобни, с други хора, които са повярвали по същия начин. И ние чувствахме остро тази потребност.

Редовно обикаляхме емигрантските лагери и посещавахме нашите хора, които бяха или по-вярвали, или на път към Господа. Посещавахме и различни църкви – от лютеранска до католическа и други протестантски. Но ни липсваше общност, към която да принадлежим трайно, липсваше ни духовно семейство.

Веднъж едни вярващи дойдоха да говорят на християнски теми в нашия град, в Камарата на работниците. Темите бяха интересни, свързани с живота, със съществуването на Бога, с Христос и Неговото дело. Накрая те попитаха дали има някой, който би желал да отвори дома си, за да се събират там хора, които да четат заедно Библията. Ние с жена ми веднага проявихме готовност за това. Още следващата седмица дойдоха двама фермери, един пощаджия, една продавачка и една учителка – и нашият така наречен „библейски час“ започна. Идваха и двама от хората, които изнасяха беседите. Четяхме заедно Библията и дискутирахме най-важните въпроси – дали тя е истина, дали е Божието слово, може ли да ѝ се вярва. Аз от личен опит се бях убедил, че така наречените „противоречия“ в Библията са привидни и се дължат на непознаване на текстовете, предубеждения или дори съзнателно изопачаване. Считах, че за да дойде

човек до Господ, първо трябва да се убеди, че Библията е Неговото послание към нас. Затова и с тези хора, които се събираха в нашия дом, отделихме много време за обсъждането на тези въпроси. Обсъждахме и кой е Христос, защо Той е дошъл на земята, защо е умрял. И най-важното – факта на Възкресението, който до ден-дневен стои като неопровержимо доказателство за християнството. С времето всички тези хора достигнаха до вяра в Христос и до днес активно практикуват своето християнство – живеят с Христос, знаят какво иска Той от тях и прилагат наученото в ежедневието си.

Полека-лека към тази група се прибавяха и други. След известно време се запознахме с други вярващи, които живеяха в един град на около 60 км от нас. Те започнаха да ни помагат в изучаването на Божието слово. Дори един от тях се премести да живее в нашия град. Сприятелихме се и той стана един от хората, които впоследствие оказаха много голямо влияние върху развитието на живота ми. Постепенно се превърнахме в малко общество от около 40-50 души. Вече не можехме да се събираме у дома и наехме една зала. Събирахме се веднъж в седмицата, за да се поклоним заедно на нашия Господ – молахме се, пеехме песни за Негова

прослава, споделяхме радостта и възхищението си от Него. И най-важното, изпълнявахме нещо, което сам Иисус е поръчал на всички Свои последователи – разчупвахме един хляб и го разделяхме помежду си като символ на това, че Христос е дал тялото Си да бъде унищожено заради нас. Разделяхме си и една чаша с вино – то пък е символ на кръвта, която Христос е пролял на кръста заради нашите грехове. Това беше едновременно възпоменание на смъртта на Христос и заявление, че ние, Неговите хора, очакваме завръщането Му на тази земя. Тази малка християнска общност беше самостоятелна, не беше подвластна на никаква организация или структура. Общувахме и с други християни, но живеехме собствен живот. Молахме се един за друг, споделяхме грижите и радостите си, заедно прославяхме нашия прекрасен Господ.

Разбира се, обикновеното ежедневие си вървеше. Аз продължавах да работя в тази фирма като инженер, но ми плащаха много малко – като на шлосер или дори по-малко. Живеехме в големи лишения и притеснения. Още есента на 1983 г., след като се върнахме в Австрия, разбрах, че братът на жена ми е трябвало да плати на държавата 1 500 лв – гаранцията за нашата кола, с която избягахме от България.

Много исках да му възстановя тези пари, но тогава един беглец като мен не можеше просто да изпрати пари в България. Помолихме се на Господ и решихме с жена ми да се опитаме да занесем парите в българското посолство. Взах си един ден отпуска и отидохме до Виена. Децата оставихме при наши близки. Влизането в българското посолство беше твърде опасно начинание. Знаех, че оттук вече може и да не се върна. Но исках да съм направил всичко възможно, така че шурейт ми да не страда заради мен, поне финансово. Жена ми остана пред посолството. Бяхме се уговорили да наблюдава отвън и ако се опитат да ме изведат, да търси австрийската полиция. Влязох вътре. Посрещна ме един леко плешив, нисичък господин. По някаква ирония той много приличаше на Тодор Живков. Покани ме в една стая. Обясних му за какво съм дошъл. Той ми даде да попълня един формуляр. Каза, че всеки, който дойде тук, го попълва. Трябваше да впиша адресите на най-близките ни роднини – и моите, и на жена ми. Попита ме какво работя. Обясних му, че работя в една фирма за нестандартно оборудване, която прави машини за ски-индустрията. Той попита дали мога от време на време да ги информирам какво произвежда фирмата ми. Аз, разбира

се, се съгласих и даже му обещах, че редовно ще му пращам всички нови рекламни проспекти на фирмата. Не знам дали имаше сериозни намерения да ме вербува за шпионин, но май не схвана иронията. Предполагам, че впоследствие към тайните служби на България е потекла забележителната информация, че в Австрия има фирми, които произвеждат машини за ски-индустрията. Учудващо, той ме пусна да си отида, но каза, че не правели такива услуги. Поне бях опитал всичко възможно. Благодарих на Бога, че ме преведе и през това изпитание.

В тази връзка имаше още един интересен случай, който стана четири години по-късно. Ходех често до Виена по дела, свързани с мои патенти. Една вечер реших да се отбия в българския ресторант „Рила“ на големия ринг, близо до западната гара. Съдържателят на този ресторант е описан още от Георги Марков в неговите „Задочни репортажи от България“, а аз го познавах лично от един черноморски курорт, на който навремето беше управител. А и той ме познаваше добре. Седнах на една маса, поръчах си кебапчета и баклава. След малко той седна при мен и ме поздрави. Малко се зачуди откъде се познаваме, после се сети. Това беше есента на 1987 г. Разпита ме подробно какво работя.

Попита ме дали нашата фирма се продава. Казах му, че, доколкото знам, не се продава. Той каза: „Ние търсим да купуваме фирми.“ Беше излишно да питам кои са тези „ние“ – и без това ресторантът си беше на Държавна сигурност. Той дори ми предложи да ми продаде ресторанта за смешната сума от 1 милион австрийски шилинга (около 70 000 евро). Предложи ми да ме изпрати в България с моите все още емигрантски документи – просто да видя близките си. Разбира се, отказах – чак толкова не бях безумен. Накрая ме погледна много сериозно и каза: „Ей, Здравко, големи промени се чакат, големи промени... Такива, каквито не можеш да си представиш. Но ако се продава вашата фирма, обади ми се. Или пък ако чуеш, че се продава някоя друга добра фирма.“ Тогава, разбира се, не можех и да си помисля, че комунистическата система ще рухне след две години. Това изглеждаше абсурдно. Но във всички тези случаи виждах, че Бог ме предпазваше от тези хора.

През 1984 г. бяхме много затънали финансово, тъй като децата си искаха своето, жена ми не работеше, а аз получавах много малко. Сметката ни в банката беше на минус с около 40 000 шилинга (почти 3 000 евро). Просто не знаех какво да правя. Взах да се чудя дали да не

се върна обратно в Австралия. Но този път Господ ясно ми показва, че това не е правилно. Искаше ми се да съм по-близо до България. Имах огромното желание да правя нещо за страната си, макар да няхах ясна представа какво. Един ден съседката дотича с един вестник и ми показва обява, че в някаква друга фирма търсят инженер. Отидох веднага. Те с готовност се съгласиха да ме вземат с двойно по-голяма заплата. Освен това плащаха в началото, а не в края на месеца. Така целият минус в банката беше покрит наведнъж. Знаех, че си струва човек да живее в Господ и винаги може да разчита на Неговите „малки“ помощи.

И така, доживяхме до 10-ти ноември 1989 г. При падането на берлинската стена цялата ни фирма спря да работи. Всички се спуснаха към автомата за бира и започнаха да се черпят и поздравяват. След първоначалното изумление си дадох сметка, че за Господ няма нищо невъзможно. Така изведнъж неясното ми желание да правя нещо за своята страна се превърна в съвсем реална възможност. Още през зимата на 1990 г. отидох за първи път в България. После още веднъж. Срегнах стари познати, запознах се с нови хора. Няколко души повярваха в Господ.

Междувременно си бях построил къща в Австрия. Точно, когато бях намислил да се настаня в нея и вече да си живея спокойно, като ходя по един месец лятото на почивка в Гърция, където вече имах малка яхта, дойде един мой близък приятел от нашата малка църква, която вече беше нарастнала до 60-70 души, и най-тържествено ми заяви: „Здравко, аз мисля, че ти трябва да се върнеш в България.“ Към същото ме насърчи и възрастният български пастир. На 30-ти януари 1991 г. подадох във фирмата заявлението си за напускане.

На 1-ви март 1991 г., с по-малко от 1 000 евро в джоба, заминах за България. Съпругата ми още работеше като конструктор в Австрия. Пътувах сам с колата си, натоварена догоре с всевъзможни неща. Имах един стар копирен апарат и една огромна торба с аспирин най-отгоре върху багажа. Пренощувах на 200 км от българската граница в един сръбски хотел. Но на сутринта новичкия ми австрийски паспорт го нямаше никъде! Изпаднах в паника, обърнах всичко наопаки, обадох се на жена си. Като че ли въобще не се сетих за Бога. Казах си: „Нима сега всичко ще се провали, на 200 км от България?“ За кой ли път разбрах, че съществува една реална зла сила, наречена в Библията

Сатана и лъжец, която всячески се стреми да пречи на разпространяването на добрата новина за Христос. Най-накрая седнах отчаян в колата с целия багаж. Единственото, което ми остава-ше, беше да тръгна към Белград, към австрийското посолство. Чак тогава се сетих, че освен да се ядосвам и отчайвам, мога и да се обърна към Бога да ми помогне. Преди да потегля, се опитах да си наглася седалката, понеже я бях разместил от многократното търсене под нея. И изведнъж напипах паспорта! Не вярвах на очите си. Бях търсил около три часа и точно на това място бях гледал поне три пъти. Аз много трудно вярвам в чудеса, защото знам, че хората често си въобразяват и виждат това, което им се иска. Но някак си не ми излизат от ума тези малки нещица, с които Бог ни помага или пък изпитва вярата и доверието ни в Него.

На българската граница митничарят отвори колата, започна да рови, но така стана, че най-напред бутна чувала с аспирин и той се разпиля. Не съм имал намерение да подкупвам митнически служители, но като видя аспирина, очите му светнаха и ме попита дали може да си вземе. Аз му казах: „Ама разбира се, той и без това е за подаряване.“ Така че още с влизането си в България започнах с едно „добро дело“.

Изминаха няколко години, през които по-голяма част от времето прекарах в България. Образуваха се няколко малки християнски общества като тези, за които ви разказах. Създаде се и една християнска книжарница. Децата ми пораснаха в Австрия и след известно време жена ми дойде при мен в България. С времето децата се изпожениха, и на тях им се родиха деца.

Бъзльо и смелчага

Ако сте прочели тази книга дотук, сте забелязали, че много пъти в различни ситуации се е налагало да се действа бързо и решително. Вероятно и във вашия живот е имало такива случаи. Трябва да се взимат решения, свързани с промяна на живота, промяна на мирогледа, промяна на вярата на човека. Много от тези решения са съдбоносни за целия живот.

За мен най-трудното решение беше дали да повярвам това, което разбрах за християнството. Но се осмелих да направя крачката. Много хора разбират цялата информация за Христос, но така и не взимат решение да застанат на Негова страна. Други смятат, че вярата в Бога е нужна само на слабите, страхливите хора, които не могат да се справят сами с живота.

Тук си задавам въпроса кое е проява на по-голяма страхливост – дали страхът да живееш без Бог и да няма на какво да разчиташ след смъртта си, или страхът от промяната, страхът да излезеш от добре познатата си черупка. Ако човек допуска, че Бог съществува, би трябвало да събере смелостта да провери какъв е Той в действителност и ако трябва, да се откаже от собствените си изкривени представи за Него.

В момента живея в планината, в една стара къща, подобна на хижа. Гледам валящия сняг и си мисля за едно бездомно куче, което ме посещава редовно, маха с опашка и получава храна. Но то е толкова наплашено от някакви предишни преживявания, че не остава при мен, макар че му давам храна и вода и съм му сложил топло чердже в студената зима. Плаши се и бяга, когато излиза да нося дърва, когато взема лопата, когато запаля огнището навън. Страх го е от разни прости мои действия, които страхливата му кучешка душа тълкува като заплашителни – защото не ме познава. Това не е страхът от Бога, за който говори Библията, страхът, който е градивен, реалистичен и мъдър. Това е елементарният страх от неизвестното. Повечето хора остават бездомни в душата си по тази причина – вцепеняващ страх от новото, непознатото. Предпочитат да останат навън в студената зима, вместо да бъдат приютени. Някои предпочитат да живеят на студа, за да не им върже някой каишка на шията. Да, Бог наистина иска да бъде наш Господар. Но от всичко, което аз досега съм видял от Него, разбрал за Него, преживял с Него, мога категорично да кажа, че Той не ме е заробил, не ми е сложил каишка, която да ме ограничава и тормози. Бог иска хората да

му дарят любовта и доверието си доброволно, по своя воля. На тези, които му кажат „да“, Той прощава всичко зло, тъй като сам се е принесъл в жертва (курбан) за тях и е понесъл наказанието, което те заслужават. Затова те и след смъртта си ще продължат да живеят в Неговото присъствие. А и още сега, в този свят, могат да живеят като Негови същества, като граждани на Неговото вечно царство.

Това е така наречената „еднопосочна любов“ – да правиш добро на този, когото обичаш, без да очакваш нещо в замяна. Такава любов много рядко се среща между нас, хората. Но Бог ни обича еднопосочно – всички хора на тази земя, и особено тези, които му принадлежат. Той е направил всичко за нас, макар че Той самият няма нужда от нас. Въпреки че е направил за нас такава жертва, че никой от нас не може да обхване истинското ѝ измерение, той ни дава свободата да я приемем или отхвърлим, да се отнесем към Него, както сами решим.

Аз съм дълбоко благодарен, че Бог ми се е открил и ми е дал правото да бъда от Неговите. И като човек, който знае, че принадлежи на Христос, аз се старая от своя страна да проявявам любов към Него. Разбира се, моята любов е далеч по-несъвършена от Неговата, но аз вся-

чески се старая да не го наскърбявам и да правя неща, които ще го зарадват. Не защото Той ми е вързал каишката и ще ме накаже, а защото го обичам.

Така че оставям ви сами да прецените кой е по-страхлив – дали кучето, което от страх не иска да бъде приобщено, или кучето, което се приобщава с доверие и любов.

Краси

Краси е, или по-скоро беше, моята жена. Тя почина преди известно време. Бог си я прибра при себе си. Искрено казано, не можах да разбера защо Той постъпи така. Но благодаря на Бога, че ме запозна с нея през онази далечна 1963 година. Благодаря му също, че през тези години не ни раздели. Благодаря му и че чрез нея ми даде едно свидетелство за Христос, което в крайна сметка спаси и мен. Ако всичко не беше станало така, както стана, ако не я бях срещнал, сега може би щях да съм един от богатшите на България, които са се обогатили на гърба на стария комунизъм. Или пък отдавна щяха да са ме гръмнали в някой джип. Имах добри предпоставки за израстване и просперитет и по време на комунизма, и след това, когато се разпределяха парите. Но това, което Бог дава на човека – вечния живот, изпълването му с Неговия Дух, вярата, любовта – не може да се сравни с никакво богатство на този свят. Затова благодаря на Бога, че ме срещна с Краси.

Благодаря и за любовта, с която тя ме съпровождаше през тези години, за еднопосочната любов, която ми даваше сила в много моменти от живота ми. Благодаря и за трудностите, ко-

ито тя преживя с мен, лишенията, страданията, противоречията. Благодаря, че ме изтърпя в моите прегрешения и страдания. Благодаря също, че можахме заедно, макар и несъвършено да покажем на нашите деца Христос. Тук искам да благодаря и на тях, че, макар и не винаги съзнателно, и те бяха с нас в тези трудности. А и впоследствие съвсем съзнателно ни подкрепяха в нашия начин на живот.

Накрая искам да благодаря на Бога, че бях с Краси, защото без нея нищо нямаше да е така, както е.

„И най-невероятният литературен сюжет блее пред събитията, случващи се в реалния живот.“ Тези книги е отлична илюстрация на това. Разказ за истински събития, звучащи като приключенски роман. Разказ за вълнуващи преживявания, важни въпроси, съдобни отговори.

Още от малък винаги съм искал да съм от „добрите“. През годините съм имал различни представи какво означава това. Сега започна да ми просветва, че да си от „добрите“ не непременно значи да си силен, смел, умен, красив, да се справиш с живота, нито пък да отговаряш на представите и изискванията на близките си или на обществото...

Здравко Ненов е роден през 1945 г. Автор е на книгите „Сектите и как да ги разпознаваме“ (Верен, 1995 г.) и „Един филм, една игра“ (Верен, 2010 г.).

ISBN 978-954-8225-88-5